

Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie
Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki

PRACE MAGISTERSKIE

2015/2016

TOM IV

Akademia Sztuk Pięknych
im. Jana Matejki w Krakowie

200-lecie

1818–2018

Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki
Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki
w Krakowie

PRACE MAGISTERSKIE
MASTER THESES
2015/2016

TOM IV

© Copyright by Wydawnictwo Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki, Kraków 2017

Redaktor serii wydawniczej: *dr Małgorzata Nowalińska*

Komitet Redakcyjny: *prof. Grażyna Korpala*

prof. Ireneusz Pluska

dr hab. Marta Lempart-Geratowska

dr hab. Zofia Kaszowska

dr Jarosław Adamowicz

dr Dorota Bialek-Kostecka

dr Anna Forczek-Sajdak

dr Roman Jacek Kieferling

dr Ryszard Antoni Wójcik

mgr Barbara Budziaszek

Tłumaczenia: *dr hab. Monika Bogdanowska*

Korekta językowa tłumaczeń: *Christopher Gray*

Korekta: *Beata Karlik*

Projekt okładki: *Janusz Gawłowski*

Cyfrowe opracowanie fotografii: *Jacek Szymański*

Printed in Poland

Wydawnictwo Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki

31-041 Kraków, Mały Rynek 4

Zamówienia należy kierować pod adresem:

Wydawnictwo Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki

31-157 Kraków, pl. Matejki 13

tel. 12 299 20 45

wydawnictwo@asp.krakow.pl

Skład i łamanie: *Jacek Szymański*

Druk i oprawa: Drukarnia Pasaż sp. z o.o.

ul. Rydlówka 24, 30-363 Kraków

druk@pasaz.com

ISBN 978-83-65570-58-1

Spis treści

Table of Contents

Katedra Konserwacji i Restauracji Malowideł Ściennych Department of Conservation and Restoration of Mural Paintings

Pracownia Konserwacji i Restauracji Malowideł Ściennych Conservation and Restoration of Mural Paintings Studio

ANNA FORYŚ 13

Problem aranżacji i ekspozycji kilku nakładających się warstw malowideł ściennych na przykładzie prezbiterium kościoła pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej

The presentation and exposure of several wall paintings from various historic periods. The case of the presbytery of the church of St. Nicolaus the Bishop in Skrzydlina

14

TERESA SEWIŁO 19

Problem odsłaniania malowideł ściennych na przykładzie kościoła pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej

Revealing wall paintings. The case of the presbytery of the church of St. Nicolaus the Bishop in Skrzydlina

20

Pracownia Przenoszenia i Rozwarstwiania Malowideł Ściennych Mural Paintings' Transfer and Separation Studio

MONIKA FUDALI 25

Transfery trzech malowideł ściennych – *Chrystus Pantokrator*, *Święta Paraskewa* oraz *Kompozycja abstrakcyjna* – autorstwa Jerzego Nowosielskiego, pochodzących z domu artysty

Transferring three wall paintings: *Christ Pantocrator*, *St. Paraskevi* and *the Abstract Composition*

by Jerzy Nowosielski from the artist's house

26

JUSTYNA SKRZELOWSKA	31
Wpływ spoiw syntetycznych stosowanych do utrwalania malowideł ściennych na właściwości warstw malarskich wykonanych w technice kazeinowej	
The influence of synthetic binding media used in the consolidation of wall painting on the properties of casein paint layers	32
Katedra Konserwacji i Restauracji Malowideł Sztalugowych Department of Conservation and Restoration of Easel Paintings	
Pracownia Konserwacji i Restauracji Malowideł na Drewnie Panel Paintings' Conservation and Restoration Studio	
AGATA BARTKIEWICZ	37
Konserwacja i restauracja obrazu <i>Zwiastowanie NMP z rodziną fundatorów</i> jako doświadczenie roli decyzji podejmowanych przez konserwatorów dzieł sztuki	
Conservation-Restoration of the painting <i>Annunciation adorned by the Donor's Family</i> – experiencing the impact of the decisions undertaken by art restorers	38
KATARZYNA BIZOŃ	43
Badania i konserwacja holenderskiego obrazu tablicowego z połowy XVII wieku <i>Arka Przymierza w Świątyni Dagona</i> Jacoba De Weta Starszego. Problematyka werniksów.	
Ujęcie historyczne i teoretyczne	
The examination and conservation of the 17 th c. panel painting <i>The Ark of the Covenant in the Temple of Dago</i> , by Jacob Willemszoon de Wet.	
The issue of varnishes. Historical and theoretical views	44
KAROL BRZozowski	49
Konserwacja XVI-wiecznego włoskiego obrazu na drewnie <i>Madonna z Dzieciątkiem, św. Janem Chrzcicielem i dwoma aniołami</i> .	
Rozpoznanie obiektu na tle warsztatu Andrea del Sarto i jego naśladowców	
The conservation-restoration of the 16 th century Italian panel painting <i>The Virgin and Child with St John the Baptist and Two Angels</i> .	
Studies of the painting with respect to the workshop of Andrea del Sarto and his followers	50

KINGA ZYGMUNT	55
Historia stabilizacji podobrazia drewnianego obrazu tablicowego z przedstawieniem sceny <i>Wybieranie piskląt</i> , wg Pietera Brueghela Młodszego (?), XVII w., z Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu	
The history of the stabilisation of the 17 th c. panel painting <i>The Peasant and the Nest Robber</i> made by Pieter Breughel junior from the collection of the Upper Silesian Museum in Bytom	56
Pracownia Konserwacji i Restauracji Malowideł na Płótnie Canvas Paintings' Conservation and Restoration Studio	
JOANNA KARNAS	61
Historyczne przekształcenia XVII-wiecznego obrazu <i>Matka Boska z Dzieciątkiem</i> , pochodzącego z kościoła parafialnego pw. Narodzenia NMP w Rachwałowicach. Konserwacja metalowych aplikacji i pieczęci	
Historical alterations of the 17 th c. painting <i>The Virgin and the Child</i> from the parish church of the Nativity of Our Lady in Rachwałowice. Conservation of metal repousse and seals	62
Katedra Konserwacji i Restauracji Rzeźby Department of Conservation and Restoration of Sculpture	
Pracownia Konserwacji i Restauracji Rzeźby Kamiennej, Stiuku i Ceramiki Conservation and Restoration of Stone Sculpture, Stucco and Ceramics Studio	
MAGDALENA PIKULSKA	67
Techniki i technologie <i>papier-mâché</i> w sztuce zdobniczej i rzeźbie na przykładzie konserwacji XIX-wiecznej kopii Drzwi Gnieźnieńskich ze zbiorów Muzeum Collegium Maius UJ w Krakowie	
Techniques and technologies of <i>papier-mâché</i> used in decorative arts and sculpture with the example of the conservation of the 19 th c. copy of the Door of the Gniezno Cathedral from the collection of the Jagiellonian University Museum	68
ZBIGNIEW STRZELCZYK	73
Problematyka konserwacji bursztynu na przykładzie szkatuły na biżuterię z końca XVII wieku, Gdańsk, ze zbiorów Muzeum Collegium Maius UJ w Krakowie	
The conservation of amber with the example of the 17 th c. Gdańsk jewellery case from the collection of the Jagiellonian University Museum	74

DAGMARA DUDA 79

Próba odczytania i rekonstrukcji dekoracji brokatowych oraz konserwacja gotyckiej rzeźby drewnianej, przedstawiającej św. Stanisława Biskupa, ze zbiorów Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Maius w Krakowie

The prefatory interpretation and reconstruction of the relief brocade decoration along with conservation-restoration of the wooden, Gothic sculpture of Saint Stanislaus the Bishop from the collection of the Jagiellonian University Museum 80

Pracownia Konserwacji i Restauracji Rzeźby Drewnianej, Polichromowanej Conservation and Restoration of Wooden Polychrome Sculpture Studio

ALEKSANDRA MIERZWA 85

Analiza zmian w korpusie tryptyku z Niwnic, z przywróceniem głównego tematu przedstawienia, poprzez wykonanie rekonstrukcji zaginionej rzeźby Madonny z Dzieciątkiem

The analysis of the alterations in the body of the Niwnice triptych, reviving the main topic of the composition through the reconstruction of the lost Madonna and Child 86

Katedra Technologii i Technik Dzieł Sztuki Department of Technology and Techniques of Works of Art

KATARZYNA KOT 89

Konserwacja mebli autorskich na przykładzie konserwacji fotela Carla Bugattiego

The restoration of individually designed furniture – the case of the Carl Bugatti armchair 90

Pracownia Technologii i Technik Rzeźbiarskich Sculpture Technology and Techniques Studio

MAŁGORZATA WÓJCIK-RYCHLEC 93

Problematyka konserwacji i restauracji malowidła na podłożu płyty kamiennej na przykładzie XVII-wiecznego obrazu *Pokłon Trzech Króli*

The issue of the conservation-restoration of a painting on a stone slab – the case of the 17th c. painting *The Adoration of the Magi* 94

Pracownia Konserwacji Archiwalnych Materiałów Fotograficznych Conservation of Archival Photographic Materials Studio

JOANNA SITNIK 99

Zabieg prostowania zwiniętych negatywów małoobrazkowych na podłożach z estrów celulozy

The straightening of rolled miniature film strips on a cellulose ester base 100

Pracownia Witrażu i Szkła Stained Glass and Glass Studio

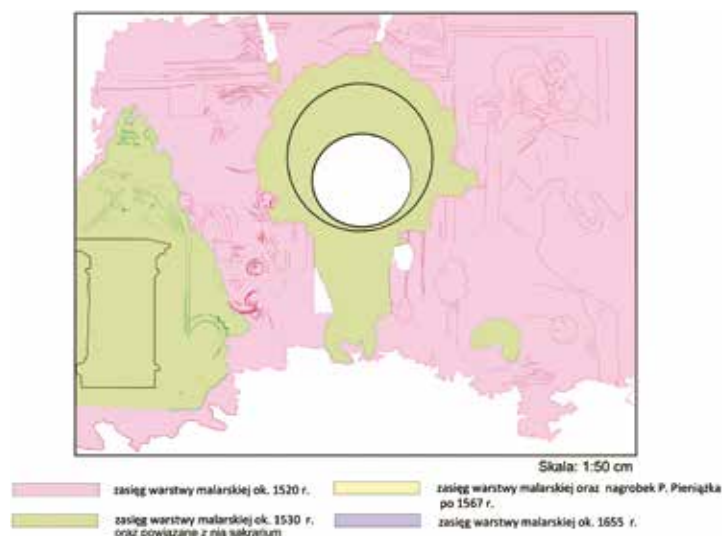
EDYTA BERNADY 105

Badania z wykorzystaniem nowoczesnych technik analitycznych oraz konserwacja XV-wiecznego witrażu *Tron Łaski* z klasztoru oo. Dominikanów w Krakowie

Examinations using modern analytical techniques and conservation-restoration on the 15th c. stained-glass *Throne of Grace* from the Dominicans priory in Cracow 106

Zaprezentowane w niniejszym tomie prace magisterskie, zrealizowane w roku poprzedzającym jubileusz 200-lecia Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, są odzwierciedleniem prowadzonych w ostatnich latach na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ważnych badań oraz poszukiwań nowoczesnych rozwiązań wykorzystywanych w procesie konserwacji, opartych o najnowsze dostępne technologie, jak: zastosowanie nanocząstek, posługiwanie się wizualizacjami tworzonymi w programach graficznych, wykorzystanie digitizera cyfrowego oraz nowoczesnych technik analitycznych.

Kolejny raz przedstawiamy niezwykle interesujące tematy poruszające kwestie konserwacji złożonych obiektów zabytkowych o nietypowej technice i technologii, jak choćby tapicerowany pergaminem fotel Carla Bugattiego, wykonana z *papier-mâché* kopia drzwi gnieźnieńskich, bursztynowa szkatuła będąca połączeniem różnych materiałów zdobniczych. Na uwagę zasługuje temat dotyczący prostowania zwiniętych negatywów fotograficznych na podłożach z estrów celulozy. Obiektami godnymi wzmianki są poddany konserwacji i restauracji cenny, XV-wieczny witraż *Tron Łaski* z klasztoru oo. Dominikanów w Krakowie oraz obraz na podobrazii drewnianym, *Arka Przymierza w Świątyni Dagona* z połowy XVII wieku, autorstwa Jacoba de Weta Starszego.

Zasięg warstw malarskich z obrysem kompozycji na ścianie wschodniej prezbiterium kościoła pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej. *Wyk. A. Foryś*

The extent of individual painting schemes on the walls east, of the presbytery of the church of St. Nicolaus the Bishop in Skrzydlina. *Drawing by A. Foryś*

Zasięg warstw malarskich z obrysem kompozycji na ścianie południowej prezbiterium kościoła pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej. *Wyk. A. Foryś*

The extent of individual painting schemes on the walls south, of the presbytery of the church of St. Nicolaus the Bishop in Skrzydlina. *Drawing by A. Foryś*

ANNA FORYŚ

Problem aranżacji i ekspozycji kilku nakładających się warstw malowideł ściennych na przykładzie prezbiterium kościoła pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej

Promotor: dr Anna Forczek-Sajdak

Tematem mojej pracy magisterskiej jest problem aranżacji i ekspozycji wielu warstw malowideł ściennych, występujących obok siebie lub nakładających się, który omawiam zarówno teoretycznie, jak i na konkretnym przykładzie – XVI-wiecznych i późniejszych nawarstwień odsłoniętych na ścianach prezbiterium kościoła pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej.

Współistnienie w jednym wnętrzu kilku cennych polichromii jest zagadnieniem szczególnie trudnym dla konserwatora, musi bowiem zastosować takie rozwiązania techniczne i estetyczne, które pozwolą najlepiej utrwalić i wyeksponować, zabytkową materię, a przede wszystkim nie będą szkodliwe dla żadnej z warstw.

W związku z odsłonięciem w ostatnich latach w starym kościele w Skrzydlnej czterech cennych i w dużej mierze pokrywających się dekoracji malarskich ścian, zaprojektowanie ich koegzystencji stało się głównym celem i praktyczną częścią niniejszej pracy. Podjęłam się wirtualnego uporządkowania cennych nawarstwień ściennych w skrzydlańskim prezbiterium. Wykonując szereg projektów rozstrzygających kilka odrębnych kwestii, uzyskałam materiał porównawczy, który umożliwił wybór optymalnej wersji.

Po wielu próbach udało mi się skompletować zestaw zróżnicowanych projektów obrazujących wygląd wnętrza prezbiterium kościoła w Skrzydlnej po pełnej konserwacji i restauracji. Pierwsze projekty zakładają bardzo delikatną ingerencję estetyczną, kolejne coraz to bardziej zaawansowane działania, aż po maksymalne scalenie oryginału wraz z jego częściową rekonstrukcją. Taki gradient pozwolił mi wybrać optymalne rozwiązanie dla cennych skrzydlańskich malowideł. Osobnym problemem było ograniczenie pól najmłodszej warstwy malarskiej na korzyść najstarszej oraz wyciszenie „agresywnie” działającej jasnej zaprawy z renesansowego przemurzenia okulusa na ścianie wschodniej prezbiterium.

ANNA FORYŚ

The presentation and exposure of several wall paintings from various historic periods. The case of the presbytery of the church of St. Nicolaus the Bishop in Skrzydlina

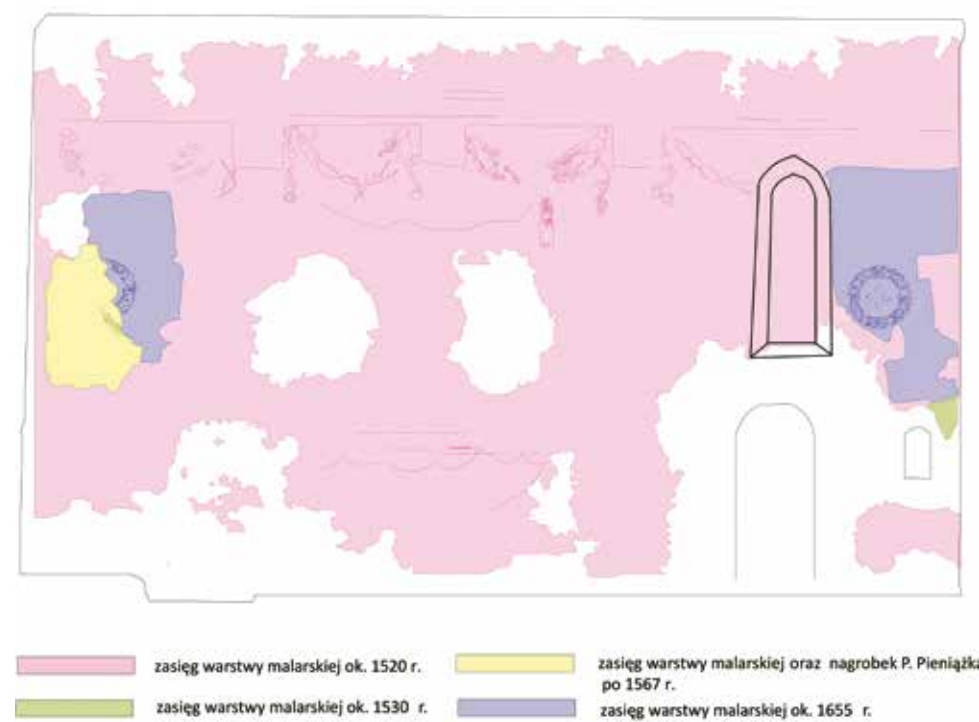
Supervisor: Dr. Anna Forczek-Sajdak

My master's thesis concerns the issue of the presentation and exposure of historical wall paintings which are superimposed or situated next to each other. My dissertation presents theoretical considerations and also discusses a specific case, namely, the paintings uncovered in the presbytery of the church of St. Nicolaus the Bishop in Skrzydlina, with the oldest one dating back to the 16th century.

Such a coexistence of a complex sequence of layers in one interior is especially demanding for an art restorer, one has to introduce technical and esthetical treatments which make it possible to preserve and expose historical artefacts, but above all the measures must be harmless for all of the constituting layers.

Finding out a solution for the proper presentation of the four valuable wall paintings revealed in the old church in Skrzydlina, which were to a great extent executed one on the other, turned to be the main aim and practical task of my project. I undertook the challenge of visualizing the proper arrangement of these decorations and consequently, having completed numerous designs in which individual setbacks were sorted out, I obtained comparative material which allowed for selecting an optimal solution of display.

In numerous trials I managed to produce a set of diversified visualisations which pictured the interior of the Skrzydlina church after conservation and restoration. The first designs showed the interior with very restricted aesthetic intervention, while in the subsequent ones the grade of interference is progressively increased up to the final drawings which an effect of total reintegration of the original, along with the complete reconstruction of the losses is visualized. Due to this approach of gradual interference an optimal solution for these valuable paintings could be proposed. Subsequent problems resulted from the need of restricting areas of the last painting layer on behalf of the oldest one and minimising the aggressive effect of bright Renaissance plaster within an infill by the oculus window in the east wall of the presbytery.

Zasięg warstw malarskich z obrysem kompozycji na ścianie północnej prezbiterium kościoła pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej. Wylk. A. Foryś

The extent of individual painting schemes on the walls north, of the presbytery of the church of St. Nicolaus the Bishop in Skrzydlina. Drawing by A. Foryś

a

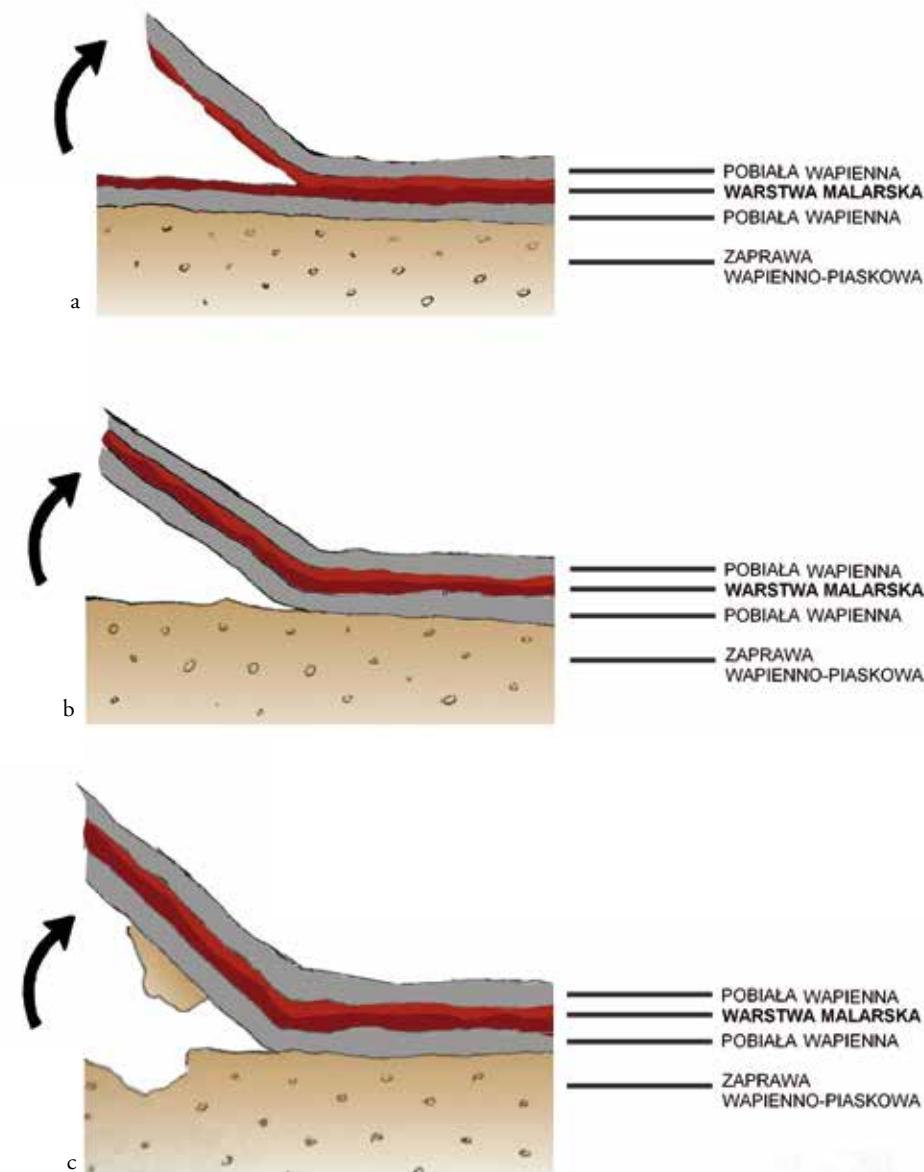
b

c

Projekt aranżacji i ekspozycji nawarstwień malarskich na ścianach prezbiterium kościoła pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej: a – wschodniej; b – południowej; c – północnej; wersja 4., polegająca na uzupełnieniu wszystkich ubytków zaprawy oraz mocniejszej ingerencji estetycznej w ubytki warstwy malarskiej, ale wyłącznie w obrębie zachowanego oryginału – z uzupełnieniem podziałów kompozycyjnych. Większe ubytki polichromii scalone neutralnym kolorem. *Wyk. A. Forys*

The design of the presentation of the wall paintings in the presbytery of the church of St. Nicolaus the Bishop in Skrzydlina, a – east, b – south, c – north; version 4 with all losses of the ground infilled and paint layer entirely reintegrated within original painting, with the divisions of the scheme reconstructed. The major losses have been retouched with neutral colour. *Drawing by A. Forys*

Schematy mechanizmów rozwarstwiania się polichromii: a – częściowe rozwarstwienie w wyniku słabej kohezji w warstwie malarskiej; b – większa siła adhezji warstwy malarskiej do wierzchniej pobiałki niż do podłoża; c – bardzo duża siła adhezji warstwy malarskiej do wierzchniej pobiałki, w wyniku czego polichromia skleja się z pobiałką i odrywa od podłoża wraz z częścią zaprawy. Fot. T. Sewiło

Schemes of delamination in wall painting: a – partial delamination due to poor cohesion of paint layer; b – stronger adhesion of paint layer to the layer of superficial whitewash than to the painting's substrate; c – very strong adhesion of paint layer to the layer of superficial whitewash results in bonding of these coats and their detachment from the substrate. Photo: T. Sewiło

TERESA SEWIŁO

Problem odsłaniania malowideł ściennych na przykładzie kościoła pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej

Promotor: dr Anna Forczek-Sajdak

Odsłanianie polichromii na podłożu mineralnym jest jednym z najczęściej wykonywanych podczas prac konserwatorskich zabiegów. Odsłanianie zabytkowej tkanki jest szczególnie niebezpieczne w przypadku źle zachowanych malowideł. Literatura konserwatorska nie poświęca zagadnieniu wystarczająco dużo uwagi, zwłaszcza odsłanianiu malowideł problematycznych. Właśnie dlatego postanowiłam się nim zająć z perspektywy kościoła pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej.

W pracy poruszyłam zagadnienia etyczne, estetyczne, historyczne, prawne oraz techniczne odsłaniania malowideł ściennych. Opracowałam katalog metod – zarówno tradycyjnych, jak i opartych na najnowszej wiedzy i technologii (m.in. z wykorzystaniem żywic jonowymiennych, ultradźwięków, lasera) – które, mimo iż w wielu przypadkach bardzo skuteczne, nie rozwiązują problemu z odsłanianiem malowideł odspojonych od podłoża lub rozwarstwionych, z jakimi przyszło mi się zmierzyć w prezbiterium kościoła w Skrzydlnej. Ostatecznie, po kwerendzie archiwalnej oraz wielu próbach, zastosowałam zabieg, który polegał na rozwarstwianiu metodą strappo przysłoniętych malowideł, ponownym wklejaniu przy użyciu docisków, a następnie mechanicznym odsłanianiu spod pobiał. Najlepszym spoiwem do wklejania warstwy malarskiej była Tyloza MH 300, która wykazała się doskonałymi właściwościami oraz odpornością na starzenie. Do konsolidacji wklejanej warstwy malarskiej wykorzystałam nanowapno.

TERESA SEWIŁO

Revealing wall paintings. The case of the presbytery of the church of St. Nicolaus the Bishop in Skrzydlina

Supervisor: Dr. Anna Forczek-Sajdak

Uncovering polychromy on a mineral substrate is one of the most common restoration treatments. This might be specifically dangerous if a painting is badly preserved. This issue has not been widely discussed in professional publications and there are very few mentions on the so-called “problematic uncovering”. This is why I decided to study the issue on the case of wall paintings from the church of St. Nicolaus the Bishop in Skrzydlina.

In my dissertation I discuss ethical, aesthetic, historical, legal and technical issues of uncovering wall paintings. I developed a catalogue of methods, which encompasses both traditional techniques as well as those based on the latest knowledge and technology (e.g. employing ion-exchange resins, ultrasounds and laser) which, despite being quite effective in many cases, do not solve the problem of uncovering paintings which have detached or have delaminated – which was the case of the wall paintings in Skrzydlina.

In my thesis I discussed ethic, aesthetic, historical, legal and technical issues of uncovering wall paintings. I developed a catalogue of methods, which encompassed both traditional techniques and these based on the latest knowledge and technology (e.g. employing ion-exchange resins, ultrasounds and laser) which, despite being quite effective in many cases, do not solve the problem of uncovering paintings which had detached or delaminated – which was the case of the wall paintings in Skrzydlina.

Finally, following archive research and numerous tests I introduced a treatment which incorporated detaching with *strappo* technique, re-attaching using pressure and the final mechanical removal of whitewash. Tylose MH 300 occurred to be the best binding medium for infillings, it proved its excellent qualities and age resistance. Consolidation of the paint layer infillings was accomplished with nano-lime.

Kościół pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej. Zalicowany i oderwany od ściany na zasadzie *strappo* fragment pobiałej, na którym odbiło się wykończenie warstwy malarskiej. Fot. T. Sewiło

The church of St. Nicolaus the Bishop in Skrzydlina. The layer of the whitewash faced and detached from the wall with *strappo* with a negative imprint of the painting's finishing layer. Photo: T. Sewiło

Kościół pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej. Efekt wklejania warstwy malarskiej na pierwotne miejsce z użyciem ośmioprocentowego wodnego roztworu spoiwa Tyloza MH 300. Dzięki niewielkiej grubości wklejonej polichromii i pobiałemu efekt zabiegu jest bardzo dobry (przyklejona warstwa malarska nie jest popękana, uszkodzona ani wyblyszczona). Widoczne delikatne wysycenie kolorów.
Fot T. Sewiło

The church of St. Nicolaus the Bishop in Skrzydlina. Infilling of paint layer fixed onto its original site with 8% water solution of Tylose MH 300. Due to the thickness of the paint and whitewash layers the final effect is very satisfying (the reattached layer has not cracked, damaged or glazed). Minor desaturation of colours may be noted. *Photo: T. Sewiło*

Malowidła ścienne, Jerzy Nowosielski, Kraków, ul. Narzymskiego, dom artysty, podpiwniczenie, trakt północno-zachodni, pierwsze pomieszczenie od strony północno-wschodniej, ściana północno-wschodnia. Stan w trakcie konserwacji. Fot. M. Lentowicz

Wall paintings, Jerzy Nowosielski, Kraków, Narzymskiego St., artist's house – north-west bay of the basement, the first chamber at the north-east side, north-east wall. The state during restoration. Photo: M. Lentowicz

MONIKA FUDALI

Transfery trzech malowideł ściennych – *Chrystus Pantokrator*, *Święta Paraskewa* oraz *Kompozycja abstrakcyjna* – autorstwa Jerzego Nowosielskiego, pochodzących z domu artysty

Promotor: dr Dorota Białek-Kostecka

Przedmiotem pracy magisterskiej były trzy malowidła ścienne pochodzące z garażu w domu Jerzego Nowosielskiego przy ul. Narzymskiego w Krakowie. Przedstawiały Chrystusa Pantokratora, świętą Paraskewę oraz kompozycję abstrakcyjną i powstały jesienią 1975 roku.

Prace przy zdejmowaniu malowideł wykonywali studenci w ramach zajęć w pracowni Przenoszenia i Rozwarstwiania Malowideł Ściennych na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Następnie przeniesione płaty stały się przedmiotem pracy magisterskiej.

W ramach podjętej pracy zebrałam dotychczasową wiedzę i doświadczenia związane z zrealizowanym wcześniej zabiegiem przeniesienia trzech malowideł Jerzego Nowosielskiego, ostatecznie określiłam ich technikę wykonania, przeprowadziłam ich konserwację oraz przygotowałam propozycje aranżacji i ekspozycji zespołu trzech przeniesionych obiektów.

W celu uściślenia techniki i technologii wykonania warstwy malarskiej przeprowadzono wiele badań identyfikacyjnych (FTIR–ATR, test ninhydrynowy). Najistotniejszą informację o zastosowanym spoiwie udało się odnaleźć w liście, który w 1975 roku Jerzy Nowosielski napisał do malarza i przyszłego współpracownika Miłosza Benedyktowicza. Dzięki temu wiemy dziś, że na ścianach swego garażu malarz wypróbowywał technikę akrylową na potrzeby przyszłej realizacji polichromii w kościele w Wesołej koło Warszawy.

W trakcie prac zostały opracowane odwrocia płatów zdjętych malowideł. Wykonano ruchome podłoża, na które osadzono trzy płaty malowideł. W przypadku przedstawienia świętej Paraskewy uwzględniony i powtórzony w podłożu został kształt ściany (wizerunek znajdował się na filarze). Następnym etapem prac konserwatorskich było usunięcie licowania. Po wszystkich zabiegach przystąpiono do uzupełniania ubytków warstwy zaprawy i malarskiej.

Ostatnim etapem była propozycja aranżacji i ekspozycji trzech przeniesionych malowideł. W pracy przedstawione zostały dwa warianty ekspozycji: pierwszy – w oryginalnym układzie z domu artysty oraz drugi – bez zachowania pierwotnego układu.

MONIKA FUDALI

Transferring three wall paintings: *Christ Pantocrator*, *St. Paraskevi* and *the Abstract Composition* by Jerzy Nowosielski from the artist's house

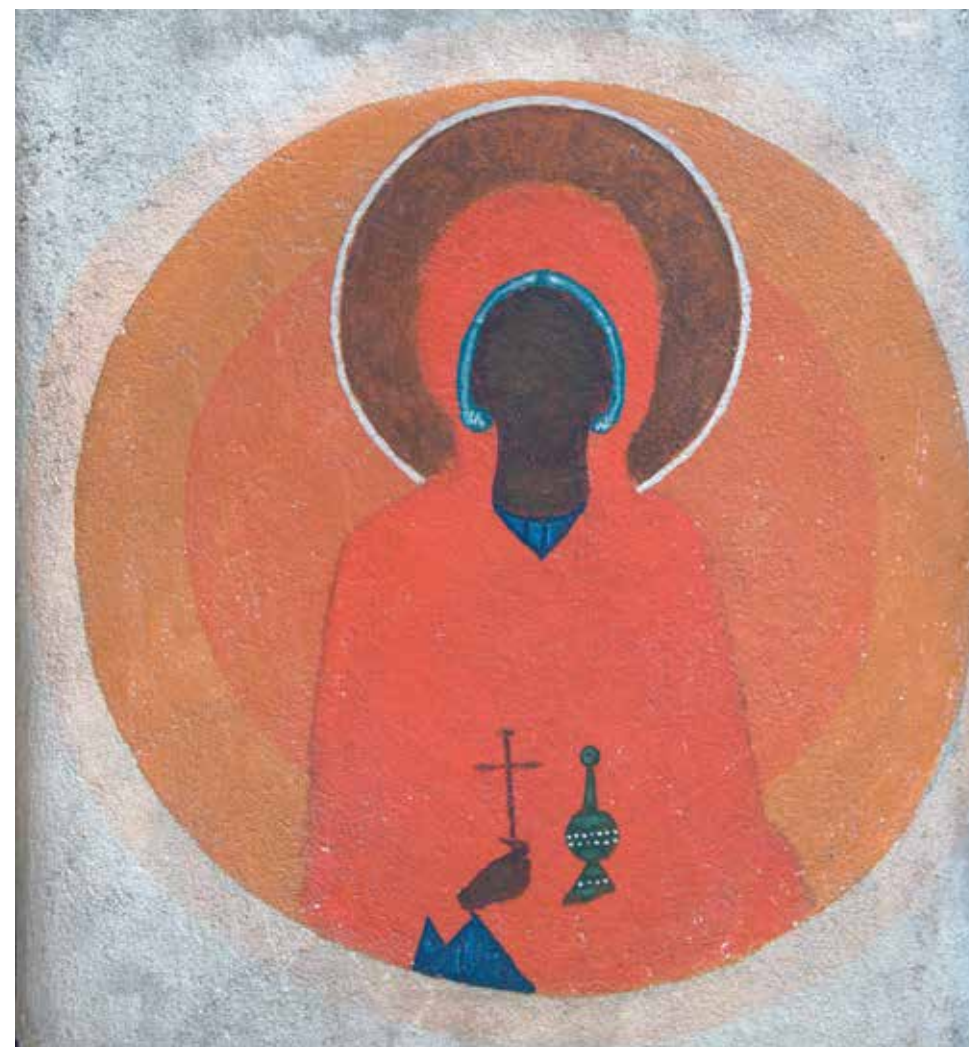
Supervisor: Dr. Dorota Białek-Kostecka

The subject of my thesis were three wall paintings from the garage of Jerzy Nowosielski's house at Narzymskiego St. in Kraków depicting Christ Pantocrator, St. Paraskevi and an abstract composition which had been created in the autumn of 1975. The transfer was completed by the students of the Faculty during their exercises in the Mural Paintings' Transfer Studio. The detached paintings became the subject of my diploma project.

Within the project a few specific tasks were completed, i.e. summing up the information and experiences gathered during the transfer procedure, determining the technique of the paintings' execution, conservation-restoration and finally, designing the future display of the set of three transfers.

In order to determine the technique and technology of the paintings' execution numerous analyses were completed (FTIR-ATR, ninhydrine test), nevertheless information on the binding medium was found in a letter written by Jerzy Nowosielski in 1975 and addressed to another artist and the later collaborator – Miłosz Bendyktowicz. Due to this source we know that the Nowosielski was experimenting with acrylic paints when painting decorations in the garage of his house as he wanted to check this technique before implementing it in the planned polychromy in the church in Wesoła near Warsaw.

During the project the rears of the detached paintings were worked out and they were fixed onto movable supports. In the case of St. Paraskevi, the shape of the support was adjusted to the curvature of the original setting (the depiction was painted on a pillar). At the next stage of the works the facing had been removed and losses of ground and paint were filled. The final stage was working out the proposal of the transfers' display. Two variants are presented in the thesis: the first according to the original arrangement of the paintings in the artist's house and the second, which does to comply with it.

Transfer malowidła ściennego *Święta Paraskewa*, Jerzy Nowosielski, własność prywatna. Stan po konserwacji. Fot. M. Fudali

Detached painting with *St. Paraskevi* by Jerzy Nowosielski, private collection. The state after restoration. Photo: M. Fudali

Transfer malowidła *Chrystus Pantokrator*, Jerzy Nowosielski, własność prywatna. Stan po konserwacji.
Fot. M. Fudali

Detached painting with *Christ Pantocrator* by Jerzy Nowosielski, private collection. The state after restoration. *Photo: M. Fudali*

Transfer malowidła *Kompozycja abstrakcyjna*, Jerzy Nowosielski, własność prywatna. Stan po konserwacji.
Fot. M. Fudali

Detached painting with the *Abstract Composition* by Jerzy Nowosielski, private collection. The state after restoration. *Photo: M. Fudali*

Wrocław, Uniwersytet Wrocławski, Aula Leopoldina, sklepienie. Widoczne pociemniałe uzupełnienia ubytków warstwy malarskiej, wykonane z użyciem spoiwa syntetycznego. Fot. J. Skrzelowka

Wrocław, University of Wrocław, Aula Leopoldina, vault. Reconstruction of paint layer made with synthetic binding medium visible as darkened patches. Photo: J. Skrzelowka

JUSTYNA SKRZEŁOWSKA

Wpływ spoiw syntetycznych stosowanych do utrwalania malowideł ściennych na właściwości warstw malarskich wykonanych w technice kazeinowej

Promotor: dr Dorota Białek-Kostecka

Od lat 60. XX wieku malowidła ścienne są w Polsce rutynowo utrwalane żywicami syntetycznymi. Niezadowoleni z tradycyjnych spoiw konserwatorzy przyjęli nowe środki z nadzieją, że będą pozbawione wad tych wcześniej stosowanych. Negatywny wpływ syntetycznych preparatów na polichromie zaczęto dostrzegać po upływie wielu lat od utrwalenia dzieła. Zauważono m.in.: powstawanie błon i zabrudzonych zacieków, zmiany kolorystyczne i utratę przejrzystości. Obecnie konserwatorzy stawiają pytania: co było przyczyną tych zmian, od czego zależały, czy można było ich uniknąć oraz czy można przywrócić malowidło do stanu sprzed aplikacji syntetycznego spoiwa¹.

Na podstawie przeprowadzonej w różnych częściach kraju kwerendy archiwalnej, dotyczącej zabiegu utrwalania malowideł ściennych w praktyce konserwatorskiej w Polsce, do pracy wytypowałam technikę kazeinową oraz spoiwa do utrwalania.

Głównym celem wykonanych na modelach badań była ocena zmian fizykochemicznych, które zachodzą w kazeinowej warstwie malarskiej pod wpływem utrwalania wybranymi spoiwami (Mowiol 4-88, Winacet Ret, Winacet DP, Primal AC 22, Paraloid B-72). Przeanalizowane zostały: kolor, połysk, zwilżalność, podatność na zarysowanie, twardość i moduł Younga, zmiany faktury oraz wystąpienie błony. Badania miały wykazać, czy zabieg zasadniczo zmienia charakter kazeinowej warstwy malarskiej.

Zestawiając informacje z literatury z wynikami badań stwierdzono, że utrwalanie kazeinowych malowideł ściennych żywicami syntetycznymi wiąże się z niebezpieczeństwem zmiany charakteru techniki. Różnice te można łagodzić przez odpowiedni dobór środka, jego stężenia, sposobu aplikacji oraz stabilizacji warunków klimatycznych panujących w obiekcie.

¹ Dokładne zbadanie tych zagadnień jest tematem projektu *Wpływ polimerów na stan zachowania malowideł ściennych w Polsce oraz możliwości ich usuwania przy zastosowaniu nanoemulsji*, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki, nr projektu: 2013/11/B/HS2/02991.

JUSTYNA SKRZELOWSKA

The influence of synthetic binding media used in the consolidation of wall painting on the properties of casein paint layers

Supervisor: Dr. Dorota Białek-Kostecka

Since 1960's wall paintings in Poland have been commonly fixed with synthetic resins. Art restorers, who were not satisfied by traditional binding media accepted modern materials expecting that these would be deprived failures of the materials used before. The negative impact of synthetic substances used in consolidation was noted after many years. Film forming, dirt damp patches, discolouration, loss of transparency are among the other problems observed in wall paintings. Nowadays art restorers pose the questions: What was the reason for these alterations? What did they depend on? Was it possible to prevent them? Could the state of painting from before the application of the synthetic binding medium be revived?¹

On the basis of archive research on wall painting consolidation in restoration praxis in Poland, the casein binding medium and the casein technique was chosen as a subject matter of my thesis.

The main aim of the investigations carried out on mock samples was the assessment of physical and chemical alterations occurring in the casein paint layer due to the consolidation of selected binding media (namely: Moviol 4-88, Winacet Ret, Winacet DP, Primal AC 22, Paraloid B-72). The following characteristics were analysed: colour, lustre, wettability, vulnerability to scratching, hardness, Young module, alterations in texture and film forming. The tests were to show whether or not the treatments essentially alter the character of the casein paint layer.

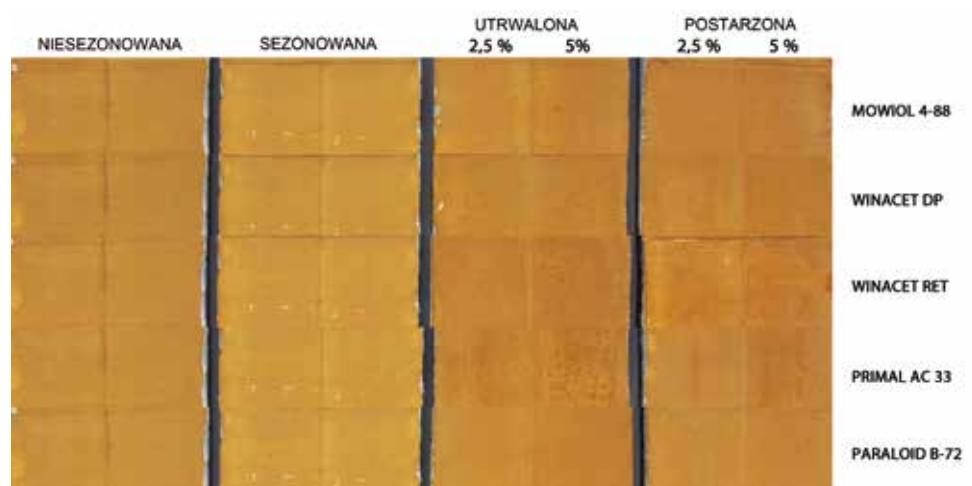
On the basis of the collected data, both from professional literature and in my tests it was proved, that the consolidation of casein wall paintings with synthetic resins involve the danger of alteration in the technique characteristics. These alterations may be mitigated by adjusting the medium, its concentration, method of application and the stabilisation of environmental conditions in the building.

¹ Detailed research of these issues is the subject of the project titled: *Wpływ polimerów na stan zachowania malowideł ściennych w Polsce oraz możliwości ich usuwania przy zastosowaniu nanoemulsji*, financed by the grant awarded by the National Science Centre decision No: 2013/11/B/HS2/02991.

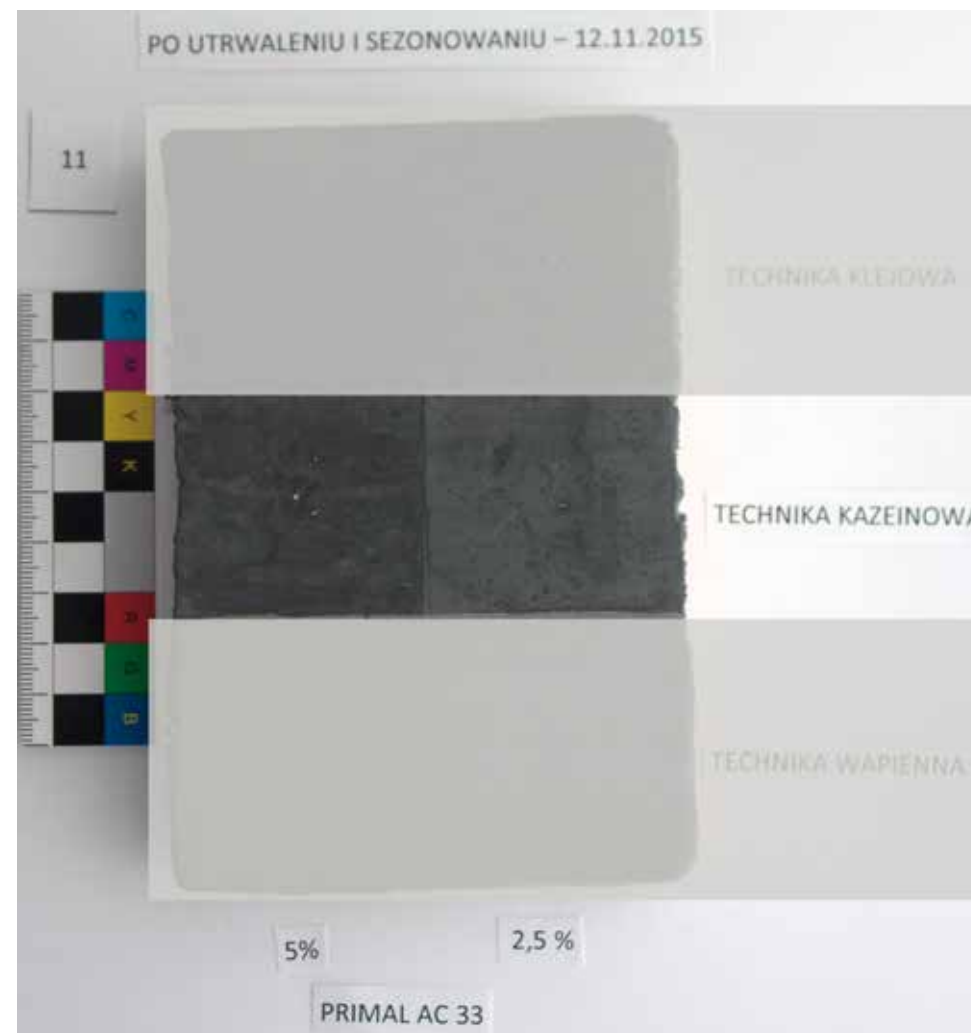
Kraków, kościół Najświętszego Salwatora, prezbiterium, ściana wschodnia. Zacieki z żywicy syntetycznej, zastosowanej w latach 70. XX wieku do utrwalenia malowidła ściennego. Widoczna odspajająca się gruba, przybrudzona błona spoiwa. Fot. D. Białek-Kostecka

Kraków, St. Salvator's church, presbytery, east wall. Patches of synthetic resin introduced in 1970's to consolidate wall paintings. Thick, dirty film of the medium has delaminated. Photo: D. Białek-Kostecka

Fragmenty modeli w kolorze ugrowym, wykonanych w technice kazeinowej: niesezonowanych, sezonowanych, utrwalonych oraz utrwalonych i postarzonych. *Fot. J. Skrzelowka*

Fragments of mock samples made with ochre casein paint: not seasoned, seasoned, consolidated, consolidated and aged. *Photo: J. Skrzelowka*

Model badawczy w kolorze szarym, kazeinowa warstwa malarska po sezonowaniu, utrwaleniu Primałem AC 33 i starzeniu w komorze klimatycznej. *Fot. J. Skrzelowka*

Mock sample – grey casein paint following seasoning, consolidation with Primal AC 33 and ageing in climatic chamber. *Photo: J. Skrzelowka*

Stan malowidła przed konserwacją. Fot. P. Gąsior

The state of the painting before conservation. Photo: P. Gąsior

AGATA BARTKIEWICZ

Konserwacja i restauracja obrazu *Zwiastowanie NMP z rodziną fundatorów* jako doświadczenie roli decyzji podejmowanych przez konserwatorów dzieł sztuki

Promotor: prof. Grażyna Korpala

Przedmiotem pracy był obraz *Zwiastowanie NMP z rodziną fundatorów*, wykonany w technice tłustej tempery olejnej na podobrazie drewnianym, datowany na początek XVII wieku, należący do zbiorów klasztoru oo. Dominikanów w Krakowie.

W pracy podjęłam trzy zagadnienia: konsolidacji zaprawy i warstwy malarskiej, usuwania przemalowań wykonanych w technice tempery oraz „złoconego” szlagmetalem tła z początku XX wieku. Były one nierozdzielnie związane z kwestiami estetyki i dalszej ekspozycji obiektu. Konsekwencją podejmowanych przeze mnie decyzji były nieodwracalnie wprowadzane zmiany budowy i wyglądu dzieła. I to okazało się dla mnie, jako przyszłego konserwatora dzieł sztuki, najtrudniejsze.

Gdy obraz stał się przedmiotem pracy, stan wiedzy na jego temat był znikomy. Nadrzędnym zadaniem i podstawą kolejnych działań było dokładne rozpoznanie obiektu. Dzięki wnikliwym obserwacjom makroskopowym, fizykochemicznym metodom badawczym oraz analizom z zakresu historii sztuki udało się ustalić, iż malowidło powstało w XVII-wiecznym lwowskim cechu malarzy katolickich i pochodzi z kościoła oo. Dominikanów we Lwowie, w którym do roku 1945 zdobiło kaplicę rodową Potockich, zw. kaplicą Różańcową. Rozpoznałam budowę technologiczną obiektu, w której wyróżniłam 31 warstw technologicznych, odpowiadających IX fazom chronologicznym oraz dokonałam dokładnej diagnozy stanu zachowania.

Celem pracy była konserwacja obrazu poszerzona o jego ewentualną restaurację i ukazanie go z czasu II fazy chronologicznej, czyli z ok. drugiej połowy XVII wieku, oraz usunięcie XX-wiecznego „złotego” tła. W efekcie przywróciłam dziełu wartości artystyczne i historyczne zatarte podczas wcześniejszych nieudolnych przekształceń. Tym samym przygotowałam malowidło do ekspozycji muzealnej, pozostawiając otwartą kwestię rekonstrukcji, gdyby miało wrócić do świątyni.

AGATA BARTKIEWICZ

Conservation-Restoration of the painting *Annunciation adorned by the Donor's Family* – experiencing the impact of the decisions undertaken by art restorers

Supervisor: Professor Grażyna Korpala

The subject of my thesis concerns the 17th c. panel painting *Annunciation with the Donor's Family* executed with fatty tempera, from the collection of the Dominicans priory in Kraków.

My thesis discusses three issues: consolidation of substrate and paint layer, removal of tempera overpainting and schlag metal gilding introduced in the beginning of the 20th century at the background of the scene. All were inextricably bounded with the notion of the painting's aesthetics and future display. The consequences of my decisions had irreversible impact on the painting's structure and appearance. This issue turned out to be for me – as a future art restorer – the toughest aspect of the project.

Initially, my knowledge about the painting was scant. Thus in-depth recognition was a paramount goal and the basis for any future action. Following probing macroscopic observation, physicochemical analysis and art historical studies it was possible to determine that the painting was created in the 17th century Lvov workshop run by the guild of catholic painters and it came from the Dominicans Church in Lvov. Until 1945 it was presented in the chapel of Potocki family called the Rosary Chapel. Analysis of the technological structure of the painting allowed us to distinguish 31 technological strata which corresponded to IX chronological phases. A stratigraphic examination enabled a detailed diagnosis of the picture's state.

The aim of the project was conservation (providing for certain restoration treatments) and reviving painting's state from the second chronological phase, i.e. ca 2nd half of the 17th century along with removal of the 20th c. "gold" background. Following the treatments, the artistic and historic values of the art work which had been obscured due to unskilled alterations were revived. In this manner I prepared the painting for museum display; it may be reconstructed should it again be transferred back to a place of worship.

Lico obrazu po konserwacji – po konsolidacji oraz usunięciu przemalowań i rekonstrukcji wykonanych na początku XX wieku. Fot. A. Bartkiewicz

The face of the painting after conservation i.e. consolidation, removal of overpainting and reconstruction from the beginning of the 20th c. Photo: A. Bartkiewicz

Fragment malowidła z postacią szlachcica w trakcie usuwania przemalowań. W polu wokół fundatora w zagłębieniach faktury widoczne pozostałości przemalowań, które doczyszczano skalpelem. Na lewo od głowy fundatora widoczna odkrywka z postacią namalowaną w trakcie I fazy chronologicznej.

Fot. A. Bartkiewicz

Fragment of the painting with a figure of the donor – noble man during the removal of the overpainting. The remains of overpainting in the depressions of the texture, visible area around the donor's figure, were removed with a scalpel. Paint scrape, on the left side of the donor's head, reveals a figure from the I phase.

Photo: A. Bartkiewicz

Fragment malowidła z postacią szlachcica – stan po konserwacji – po podklejeniu osypujących się fragmentów i usunięciu przemalowań. *Fot. A. Bartkiewicz*

Fragment of the painting with a figure of the noble man, the state after conservation – following reattachment of the powdered layers and removal of overpainting. *Photo: A. Bartkiewicz*

Obraz na podobrazii drewnianym, *Arka Przymierza w Świątyni Dagona*, Jacob de Wet Starszy, połowa XVII wieku. Stan lica przed konserwacją. Fot. P. Gąsior

The panel painting *The Ark of the Covenant in the Temple of Dago*, by Jacob Willemszoon de Wet, 2nd half of the 17th c. The face before restoration. Photo: P. Gąsior

KATARZYNA BIZOŃ

Badania i konserwacja holenderskiego obrazu tablicowego z połowy XVII wieku *Arka Przymierza w Świątyni Dagona* Jacoba De Weta Starszego. Problematyka werniksów. Ujęcie historyczne i teoretyczne

Promotor: dr Jarosław Adamowicz

Tematem pracy magisterskiej jest obraz tablicowy z okresu Złotego Wieku sztuki holenderskiej, który reprezentuje *maniere rembrandtesque*, czyli dzieło powstałe pod silnym wpływem Rembrandta. Obraz poddałam pełnej konserwacji oraz przebadalam pod względem warsztatowym i historycznym.

Analiza ikonograficzna pozwoliła ustalić treść przedstawionej przez artystę sceny. Zobrazowane zniszczenie posągu bożka było odniesieniem do żywego wówczas sporu ikonoklastycznego pomiędzy chrześcijanami i kalwinami. Wcześniejszy błędny tytuł obrazu – *Bałwochwalstwo Salomona* – dzięki przeprowadzonym badaniom zweryfikowałam i zmieniłam na *Arka Przymierza w Świątyni Dagona*. Temat ten pojawiał się na XVII-wiecznych grafikach i dekoracjach kaffi. Nie odnalazłam jednak innych obrazów prezentujących wspomnianą scenę, co pozwala twierdzić, że przedstawienie jest unikatowe.

Po interdyscyplinarnych badaniach z zastosowaniem najnowocześniejszych urządzeń, takich jak makroskaner XRF, oraz analizach z zakresu historii sztuki, udało się potwierdzić XVII-wieczną proveniencję obrazu, a także autorstwo – przypisywane Jacobowi de Wetowi Starszemu. Wyodrębniłam charakterystyczne cechy warsztatowe artysty i opisałam je na tle ówczesnych warsztatów malarskich.

Po konserwacji kolorystyka obrazu zasadniczo zmieniła się – obraz stał się jaśniejszy, a kontrast się wzmocnił. Odsłoniłam niewidoczny kartusz i ujawniłam *pentimenti* w tle obrazu, przywracając tym samym artystyczne i estetyczne walory dzieła.

Problem identyfikacji i usuwania werniksów podczas konserwacji stał się przyczynkiem do powstania trzeciej części pracy, prezentującej historyczny i technologiczny przegląd werniksów malarskich. Opisałam w niej różne werniksy stosowane w historii i skutki sporów dotyczących werniksowania obrazów oraz współczesne stanowiska wobec stosowania werniksów syntetycznych i naturalnych, a także badania i dyskusje nad ich bezpiecznym użyciem do konserwacji.

KATARZYNA BIZOŃ

The examination and conservation of the 17th c. panel painting *The Ark of the Covenant in the Temple of Dago*, by Jacob Willemszoon de Wet. The issue of varnishes. Historical and theoretical views

Supervisor: Dr. Jarosław Adamowicz

This thesis discusses a panel painting created in the Dutch Golden Age in *maniere rembrantesque* i.e. strongly influenced by Rembrandt's style. The painting was subjected to thorough conservation and examined with respect to its technique and history. Iconographic analysis allowed for classifying the topic of the depicted scene. The picturing of the destruction of an idol was a reference to a vital dispute at the time i.e. the iconoclastic clash between Christians and Calvinists. Due to the latest findings the former, incorrect title of the painting *The Idolatry of Salomon* was revised and altered to *The Ark of the Covenant in the Temple of Dago*, this subject frequently appeared in 17th century graphics and was a decorative motif used in tiles. Nevertheless, I did not come across any other painting representing the discussed scene and it allowed me to conclude that this depiction is unique.

Following interdisciplinary examinations in which the latest tools were introduced along with a macro scanner XRF and art historical analyses the 17th century provenance of the picture was proved along with the authorship of Jacob Willemszoon de Wet aka "Jacob Willemsz. De Wet the Elder". In my dissertation I pointed out distinctive features of the artist's technique and presented them at the background of other contemporary workshops.

Following conservation measures, the overall colour scheme of the painting had been essentially altered – it turned out to be lighter and the contrast became stronger. I uncovered cartouche and *pentimenti* in the background, thus revived artistic and aesthetic values of the original work.

Issues concerning the identification and removal of varnishes triggered the third part of this master's thesis in which varnishes are reviewed with respect to historical and technological aspects. In this part, various varnishes used in history are described along with the outcomes of the disputes on varnishing paintings, the modern approach of application of synthetic and natural varnishes, examinations and debates on their safe usage in restoration.

Obraz na podobrazu drewnianym, *Arka Przymierza w Świątyni Dagona*, Jacob de Wet Starszy, połowa XVII wieku. Stan lica po konserwacji. Fot. P. Gąsior

The panel painting *The Ark of the Covenant in the Temple of Dago*, by Jacob Willemszoon de Wet, 2nd half of the 17th c. The face after restoration. Photo: P. Gąsior

Obraz na podobrazii drewnianym, *Arka Przymierza w Świątyni Dagona*, Jacob de Wet Starszy, połowa XVII wieku. Stan w trakcie konserwacji. Klejenie dolnej deski podobrazia z zastosowaniem „mostu”.
Fot. K. Bizoń

The panel painting *The Ark of the Covenant in the Temple of Dago*, by Jacob Willemszoon de Wet, 2nd half of the 17th c., during restoration. Gluing the plank of the support with the use of a “bridge”.
Photo: K. Bizoń

Fragment obrazu *Arka Przymierza w Świątyni Dagona* Jacoba de Weta Starszego, połowa XVII wieku. Etapy usuwania werniksów i przemalowań: a – stan fragmentu przed konserwacją; b – odkrycie niewidocznego herbu w tle łuku nawy podczas makroskaningu XRF (mapa rozmieszczenia bieli ołowiowej); c – usuwanie nawarstwień werniksów, widok fragmentu w promieniowaniu UV; d – usuwanie przemalowań; e – stan po zakończeniu oczyszczania; f – wygląd po uzupełnieniu ubytków warstwy malarskiej. *Fot. K. Bizoń*

The panel painting *The Ark of the Covenant in the Temple of Dago*, by Jacob Willemszoon de Wet, 2nd half of the 17th c. Fragments of the painting during the procedure of varnish and overpaint removal: a – the state before restoration; b – the recovering of an invisible coat of arms in the background of the arch in the nave during the examination with macro scanning XRF (map of distribution of lead white); c – the removal of the coats of varnishes, view of the fragment in UV; d – removal of overpainting; e – the state of the painting following its cleaning; f – the state of the painting after retouching. *Photo: K. Bizoń*

Obraz przed konserwacją, całość, w świetle bocznym. Obraz pokrywają XIX-wieczne przemalowanie i pozostałości werniksów. Z prawej strony widać zacienioną część obiektu, która w wyniku pęknięcia podobrazia wygięta jest pod innym kątem. Fot. P. Gąsior

The panel prior to the treatments, in side light. The painting covered with the 19th c. overpainting and yellowed varnishes. The area in shadow on the right side is bent due to a crack in the support. Photo: P. Gąsior

KAROL BRZozowski

Konserwacja XVI-wiecznego włoskiego obrazu na drewnie *Madonna z Dzieciątkiem, św. Janem Chrzcicielem i dwoma aniołami*. Rozpoznanie obiektu na tle warsztatu Andrea del Sarto i jego naśladowców

Promotor: prof. Grażyna Korpala

Obraz z Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu znano dotychczas jako kopię wg Andrei del Sarta z XVI wieku. Punktem wyjścia dla rozpoznania obiektu była hipoteza, że powstał w warsztacie tego mistrza. Jako tło dla badań analitycznych i porównawczych opisałem w pracy działalność włoskich warsztatów malarskich, zwracając szczególną uwagę na praktykę malarską del Sarta i jego uczniów oraz metody kopistów w XVI i XVII wieku. Omawiana kompozycja była wielokrotnie powielana przez mistrza i jego warsztat, a także naśladowców. Zebrałem reprodukcje trzydziestu dwóch takich obrazów. Najważniejszy z nich to tzw. *The Wallace Madonna* (Londyn). Na podstawie badań wnioskuję jednak, że obiekt z muzeum w Bytomiu nie powstał ani w warsztacie del Sarta, ani jego bezpośredniego ucznia. Bardziej prawdopodobne, że twórca wywodził się z kręgu przyjaciela del Sarta – Domenica Puliga. Przypuszczalnie obraz namalowany został poza Florencją, w warsztacie anonimowego mistrza, jako jedna z wielu replik, między połową a schyłkiem XVI wieku.

Obraz poddany został pełnej konserwacji. Interwencji wymagało pęknięcie podobrazia, spowodowane jego budową, sztywną szponą oraz sposobem montażu w ramie. Tablicę skleiliśmy a szponę tak zmodyfikowaliśmy, aby bezpiecznie pełniła funkcję stabilizacyjną. Kluczowe dla rozpoznania obiektu było usunięcie przemalowania z XIX wieku i późniejszych werniksów. Wyzwaniem dla konserwacji estetycznej stanowił proces dekoloryzacji smalty w warstwie pierwotnej.

W związku ze stylistycznym niedopasowaniem obecnej ramy oraz jej brakami technicznymi zaproponowałem wymianę. Przygotowałem pięć projektów nowej oprawy, nawiązujących do włoskich ram z XVI wieku. Tymczasem poprawiłem funkcjonalność dotychczasowej ramy przez pogłębienie jej gniazda i wklejenie negatywowo wygiętego oparcia dla krawędzi obrazu.

KAROL BRZozowski

The conservation-restoration of the 16th century Italian panel painting *The Virgin and Child with St John the Baptist and Two Angels*. Studies of the painting with respect to the workshop of Andrea del Sarto and his followers

Supervisor: Prof. Grażyna Korpala

The painting from the collection of the Upper Silesian Museum in Bytom has been recognised as a 16th century copy of the painting by Andrea del Sarto. The starting point of these studies on the painting was a hypothesis which stated that it was created in the master's workshop. I presented the analytical studies and comparative analysis with the background of other Italian workshops, specifically calling attention to del Sarto and his pupils along with the methods employed by the copyists of the 16th and 17th centuries. The discussed composition was frequently replicated by the master himself, by his workshop and followers. I managed to combine a set of thirty two such paintings, with the most famous being *The Virgin and Child with the Infant Baptist* (from the London Wallace collection). On the basis of my studies I conclude that the painting from the Bytom Museum was neither created in the del Sarto's workshop nor by any of his immediate pupils. It is more probable that the author descended from the circle of del Sarto's friend –Domenico Puligo. Presumably the painting was not created in Firenze but in the workshop of some anonymous master, as one of the many replicas, sometime between the middle part and the end of the 16th century.

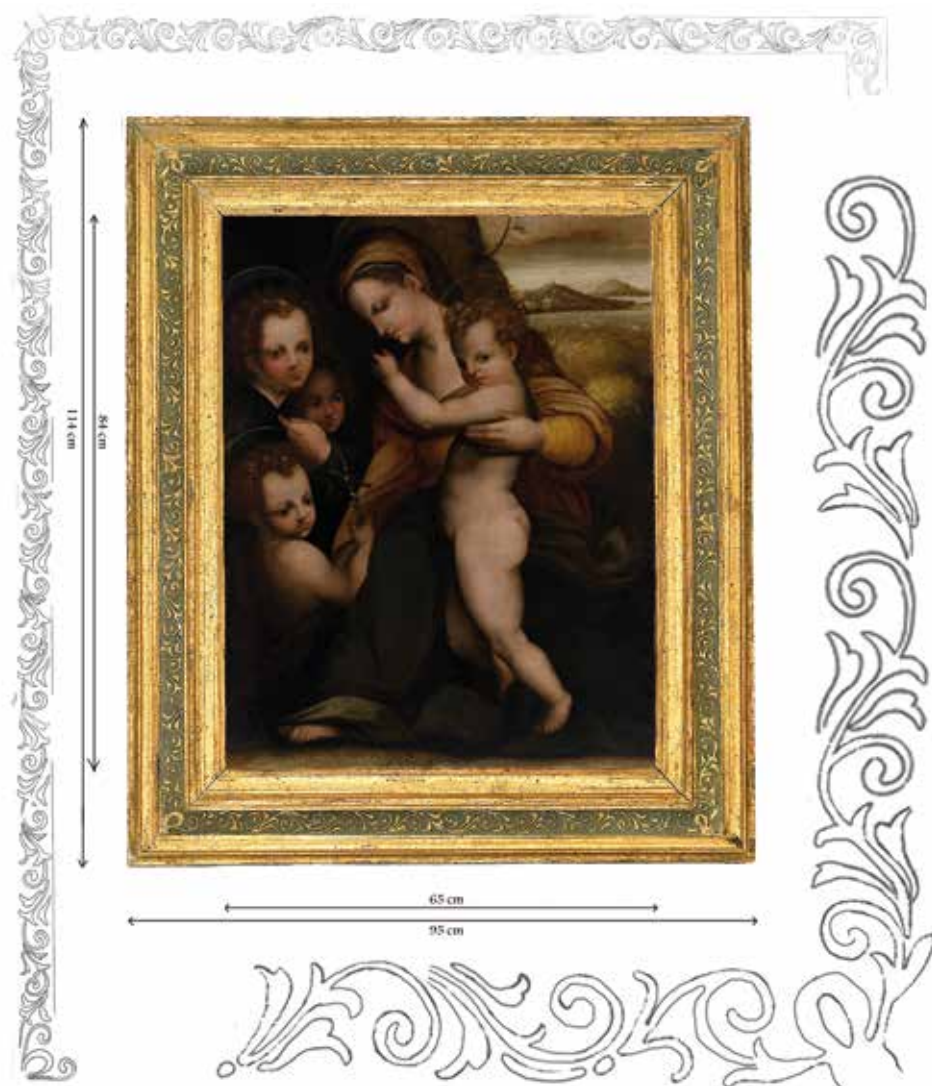
The painting was subjected to conservation-restoration treatments. Cracking in the panel called for intervention. The damage resulted from the panel construction, the rigid stabilising bar and the manner of the mounting within the frame. The crack was fixed and the bar modified so as to stabilise the structure while preventing its negative impact. The removal of the 19th century overpainting and the secondary coats of varnish had a crucial role in the recognition of the painting. The discolouration of smalta in the original painting was a challenge during the aesthetic treatments.

The stylistic discrepancy of the frame along with its technical failures inspired me to propose its replacement. I prepared five designs referring to the Italian frames of the 16th century. In the meantime I improved the frame by deepening the rabbet and inserting a profile which was adjusted to the curvature of the panel.

Klejenie szpongi złożonej z trzech warstw drewna za pomocą kleju epoksydowego Araldite z mikrobalonem fenolowym. Wygięcie szpongi dopasowane do wygięcia podobrazia. Fot. K. Brzozowski

The reattaching of the insert composed of three layers of wood with epoxy adhesive Araldite with a phenolic microballoon. The curvature of the insert adjusted to the curvature of the support. Photo: K. Brzozowski

Obraz po konserwacji i restauracji, prezentowany wraz z jednym z projektów nowej ramy. Projekt ramy typu cassetta z dekoracją *sgraffito* jest wirtualnie uzupełnioną repliką XVI-wiecznej ramy z regionu Wenecji (oryginał: The Robert Lehman Collection, The Metropolitan Museum of Art, New York, nr inw. 1975.I.2318). Wyk. K. Brzozowski

The painting after its conservation and restoration fixed in one of the designed frames. The frame of cassetta type decorated with *sgraffito* is digitally compiled with the 16th c. replica of the frame from the Venice region (original: The Robert Lehman Collection, The Metropolitan Museum of Art, New York, Inventory No. 1975.I.2318). Design by K. Brzozowski.

Kopia wg Andrei del Sarta, *Madonna z Dzieciątkiem, św. Janem Chrzcicielem i dwoma aniołami*, Prado, Madryt, nr inw. 333 (kopia wykonana według rysunku odwzorowanego z namalowanego już dzieła, tzw. ricordo, lub z użyciem tego samego kartonu przygotowawczego), z nałożonym rysunkiem konturowym (czerwona linia) obrazu Andrei del Sarta o tym samym tytule (zwanego też *The Wallace Madonna*, The Wallace Collection, Londyn, nr inw. P9). W przeciwieństwie do obrazu z muzeum w Bytomiu, obraz z Prado można z dużym prawdopodobieństwem uznać za replikę warsztatową lub dzieło bezpośredniego ucznia del Sarta. Źródło fot.: Museo del Prado, on-line: <https://www.museodelprado.es/en/the-collection>. Rys. K. Brzozowski

The copy made after Andrea del Sarto, *The Virgin and Child with St John the Baptist and Two Angel*, Prado, Inventory No. 333 (this copy was made either on the basis of a drawing made from an existing painting – the so-called ricordo, or by using the same stencil), with a contour drawing (red line) of the painting by Andrea del Sarto of the same title (also known as *The Wallace Madonna*, The Wallace Collection, London, inventory No. P9). In the contrary to the painting from Bytom, the painting from Prado might be in all likelihood recognised as a workshop replica, or a work of an immediate pupil of del Sarto. Photo: Museo del Prado, on-line: <https://www.museodelprado.es/en/the-collection>. Drawing by K. Brzozowski.

Lico i odwrocie obrazu – stan przed konserwacją. Fot. P. Gąsior

The face and rear of the painting – state before restoration. Photo: P. Gąsior

KINGA ZYGMUNT

Historia stabilizacji podobrazia drewnianego obrazu tablicowego z przedstawieniem sceny *Wybieranie piskląt*, wg Pietera Brueghela Młodsze (?), XVII w., z Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu

Promotor: dr Jarosław Adamowicz

Przedmiotem pracy magisterskiej jest obraz tablicowy *Wybieranie piskląt*, datowany na XVII wiek, wykonany w technice olejnej na podłożu drewnianym. Podobrazie wykonano z trzech desek dębowych połączonych na pióro-wpust w układzie horyzontalnym. Wymiary obrazu to 60,2 cm x 84,5 cm. Podczas poprzednich interwencji restauratorskich na odwrociu dodano drewniane wzmocnienia stabilizacyjne w postaci listew oraz niewielkich elementów w kształcie rombów. Ich układ jest prostopadły do linii klejenia desek podobrazia.

Głównym problemem konserwatorskim była prawidłowa ocena wpływu poszczególnych elementów wzmacniających podobrazie na stan zachowania obrazu oraz decyzja o ich odjęciu. Lico obrazu zostało oczyszczone z warstw pociemniałego werniksu, przemalowań i uzupełnień kolorystycznych. Przy łączeniu deski górnej ze środkową na całej szerokości podobrazia uwidocznił się kit z późniejszymi wstawkami z drewna sosnowego. Po wyjęciu wstawek i doczyszczaniu miejsca ubytku z kleju, metodą suchą za pomocą gum syntetycznych średniej twardości odczyszczane zostało odwrocie. Poprzeczne listwy stabilizacyjne, wklejone przy użyciu poliocyanu winylu z międzywarstwą z płótna, blokujące naturalną pracę desek podobrazia, odcięto elektronarzędziami a drobne elementy rombów odklejono. Deski ponownie sklejono klejem dorszowym na zimno. Od lica ubytek podobrazia uzupełniono wstawkami ze starej dębiny o budowie morfologicznej zbliżonej do pierwotnego podobrazia.

Poszukiwano sposobu ekspozycji odwrocia z niepierwotnymi elementami drewnianymi, stanowiącymi interesujący przykład historycznej konserwacji i stabilizacji drewnianego podobrazia. Ostatecznie pierwotne podobrazie wykazało dużą stabilność metryczną, a elementy na odwrociu zostały przyklejone punktowo do powierzchni deski klejem epoksydowym w żelu w formie atrapy. W przyszłości będzie je można zdemontować.

KINGA ZYGMUNT

The history of the stabilisation of the 17th c. panel painting *The Peasant and the Nest Robber* made by Pieter Breughel junior from the collection of the Upper Silesian Museum in Bytom

Supervisor: Dr. Jarosław Adamowicz

The subject of this master's thesis is the panel painting *The Peasant and the Nest Robber*, which is dated to the 17th c., and was executed in oil on a wooden support. The panel was made of three oaken boards with horizontal grain orientation, assembled with a tongue and groove joint, it measures 60,2 cm x 84,5 cm. During former restorations wooden battens and small rhomboid pieces were attached to stabilise the pane's structure. The arrangement of these additions was perpendicular to the joints.

The assessment of the role of these reinforcing elements on the panel's state was the main concern of conservation works. Following in-depth recognition of the issue, the decision of their removal was undertaken. The front of the painting was cleaned, the coats of darkened varnish, overpainting and retouching were all removed. It appeared that the joint between the upper and the middle boards was filled with putty and secondary pine insertions. These additions were detached, the remains of glue were removed and the rear was cleaned using a dry method – i.e. synthetic rubbers of medium hardness. Secondary cross battens along with canvas pieces attached with polyvinyl acetate, which had restricted movement of the boards were cut out with electric tools, the small rhomboid insertions were also dismantled. The boards were reattached with cold cod glue. The loss of the panel was filled with an oaken insertion of a morphological structure matched to the original.

Yet another task was the display of the artefact in a way to present its rear because it is an interesting example of historical restoration and stabilisation of a panel. The original support appeared to be generally stable, thus the detached, secondary elements were affixed at the rear with tiny drops of epoxy gel as a “mock” stablisation. They could easily be removed should it ever be necessary.

Podcinanie listwy poprzecznej – stan w trakcie konserwacji. Fot. K. Zygmunt

The cutting off of the cross bar – state during restoration. Photo: K. Zygmunt

Ubytek podobrazia z opracowanymi wstawkami z drewna dębowego. Fot. K. Zygmunt

The loss of the panel with adjusted oaken insertions. Photo: K. Zygmunt

Lico i odwrocie obrazu – stan po konserwacji. Fot. K. Zygmunt

The face and rear of the painting – state before restoration. Photo: K. Zygmunt

Obraz przysłonięty metalowymi aplikacjami ze sznurem pereł i dwiema pieczęciami. Stan przed konserwacją. Fot. P. Gąsior

The painting partially veiled by the metal repousse with a string of pearls and two wax seals. The state before conservation. Photo: P. Gąsior

JOANNA KARNAS

Historyczne przekształcenia XVII-wiecznego obrazu *Matka Boska z Dzieciątkiem*, pochodzącego z kościoła parafialnego pw. Narodzenia NMP w Rachwałowicach. Konserwacja metalowych aplikacji i pieczęci

Promotor: dr hab. Marta Lempart-Geratowska, prof. ASP

Przedmiotem pracy magisterskiej było dzieło dekorujące ołtarz główny kościoła parafialnego pw. Narodzenia NMP w Rachwałowicach. Składało się na nie: malowidło na podłożu płóciennym z przedstawieniem Matki Boskiej z Dzieciątkiem, przykrywane metalowymi aplikacjami i dołączone do nich wotum w postaci sznura pereł z dwoma lakowymi pieczęciami.

Prace konserwatorskie miały na celu usunięcie przyczyn zniszczeń, zabezpieczenie i przywrócenie poszczególnym częściom stabilnego stanu, który pozwoliłby dziełu pełnić funkcję kultową przez kolejne lata. Aby możliwe było ujawnienie istniejącego pod licznymi nawarstwieniami oryginalnego malowidła, datowanego na 1. ćwierć XVII wieku, zmierzono się z trudnym i złożonym problemem usunięcia silnie zespolonych nieestetycznych przemalowań. Po badaniach fizykochemicznych i poszukiwaniu odpowiednich rozwiązań, zabieg przeprowadzono metodą mechaniczną i chemiczną, a także podjęto próby usunięcia nawarstwień za pomocą wiązki laserowej. Przywrócenie malowidłu formy i charakteru możliwie bliskich pierwotnym, wymagało również uzupełnienia warstwy malarskiej i odjęcia metalowych aplikacji oraz srebrnych sukienek z 1754 roku, autorstwa krakowskiego złotnika Jakuba Badurskiego. Elementy blaszane oraz dwie lakowe pieczęcie odcisnięte na fragmencie papieru zostały poddane pełnej konserwacji technicznej. Umieszczony na podłożu obiektu sfragistycznego podpis pozwolił ustalić darczyńcę oraz określić ramy czasowe ofiarowania wotum na lata 1787–1840. Dzięki szerokim poszukiwaniom archiwalnym oraz kwerendzie bibliograficznej rozpoznano poszczególne elementy obiektu na płaszczyźnie historycznej.

JOANNA KARNAS

Historical alterations of the 17th c. painting *The Virgin and the Child* from the parish church of the Nativity of Our Lady in Rachwałowice. Conservation of metal repousse and seals

Supervisor: Dr. habil. Marta Lempart-Geratomska, professor of AFA

The subject of the diploma project was an artefact decorating the high altar in the parish church of the Nativity of Our Lady in Rachwałowice. It consisted of a painting on a canvas support depicting the Virgin and the Child, the metal repousse which covered the painting and a votive offerings i.e. a string of pearls and two wax seals. The conservation treatments aimed at halting deterioration factors, protection and reviving the stable conditions of all elements, so that they could remain an object of worship for years to come.

In order to reveal the original depiction dated to the 1st quarter of the 17th c. it was necessary to solve a difficult and complex task of removing the stubborn and unaesthetic coats of the overpainting. Following physicochemical analyses and search for an appropriate solution, mechanical and chemical methods were adopted along with tests on an application of laser abrasion. In order to revive the painting's form and character as to keep it as close to original as possible, it was necessary to retouch the painting and disassemble the metal repousse from 1754 made by the Cracovian gilder – Jakub Badurski. The metal elements and two wax seals with attached piece of paper were subjected to technical conservation. The signature in the sphariological artefact allowed for the identification of the founder and the date of foundation which was established to the period between 1787–1840.

Thanks to archival research and studies of the bibliographical sources all elements were identified and dated to particular historical periods.

Obraz po odjęciu metalowych aplikacji, przypięty do drewnianego podłoża. Stan przed konserwacją.
Fot. P. Gąsior

The painting partially unveiled and attached to a wooden support. The state before conservation.
Photo: P. Gąsior

Obraz po konserwacji technicznej i estetycznej. Fot. J. Karnas

The painting after technical and aesthetic treatments. Photo: J. Karnas

Pieczęć lakowa odcisnięta na podłożu papierowym. Stan zachowania przed konserwacją. Widoczne liczne pęknięcia struktury i ubytki. Fot. P. Gąsior

The wax seal on paper substrate. The state before conservation with numerous cracks and losses. Photo: P. Gąsior

Pieczęć lakowa odcisnięta na podłożu papierowym. Stan po konserwacji. Fot. J. Karnas

The wax seal on paper substrate. The state after conservation. Photo: J. Karnas

XIX-wieczna kopia Drzwi Gnieźnieńskich wykonana w technice *papier-mâché* ze zbiorów Muzeum Collegium Maius UJ w Krakowie. Stan przed konserwacją. Fot. M. Pikulska

The 19th c. papier-mâché copy of the Door of the Gniezno Cathedral from the collection of the Jagiellonian University Museum. The state before conservation. Photo: M. Pikulska

MAGDALENA PIKULSKA

Techniki i technologie *papier-mâché* w sztuce zdobniczej i rzeźbie na przykładzie konserwacji XIX-wiecznej kopii Drzwi Gnieźnieńskich ze zbiorów Muzeum Collegium Maius UJ w Krakowie

Promotor: prof. Ireneusz Płuska

W pracy przedstawiłam problematykę związaną z konserwacją XIX-wiecznej kopii Drzwi Gnieźnieńskich, wykonanej w technice *papier-mâché* i osadzonej na drewnianym stelażu, ze zbiorów Muzeum Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Materiał, z którego został wykonany obiekt, stał się pretekstem do poszukiwania informacji na temat ewolucji tej techniki. W pracy poruszyłam zagadnienia związane z rozróżnianiem podstawowych rodzajów *papier-mâché* oraz tworzących go grup składników, decydujących o właściwościach i cechach powstałych obiektów, a także ich identyfikacji i datowaniu.

Głównym problemem były duże ubytki formy oraz prowizoryczne naprawy, które niekorzystnie wpłynęły na estetyczny odbiór obiektu.

Ważnym etapem pracy było wyrównanie i ustabilizowanie zdeformowanej powierzchni poszczególnych odcisków. W tym celu, po wyprostowaniu, do drewnianego stelaża zamontowałam dodatkowe elementy wykonane z balsy.

Kolejnym zadaniem konserwatorskim była rekonstrukcja całkowicie zniszczonych fragmentów odcisków z *papier-mâché*. Formy do wykonania odcisków pozyskałam z kopii Drzwi Gnieźnieńskich wykonanej z żywicy epoksydowej, znajdującej się w Muzeum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. Cały proces rekonstrukcji wymagał wielu poszukiwań i prób technologicznych.

Stworzenie wiernej kopii zależało od dokładnego rozpoznania techniki wykonania oraz doboru odpowiednich materiałów. Po przeprowadzeniu szeregu prób udało się uzyskać odciski o odpowiednich cechach wizualnych, charakteryzujące się oczekiwanymi właściwościami fizycznymi. Badania konserwatorskie pozwoliły określić metody uzupełniania ubytków w powierzchni *papier-mâché* i warstwie patyny. Ostatecznie, w celu osiągnięcia odpowiedniego efektu wizualnego, całość scalałam kolorystycznie farbami olejnymi.

W pracy omówiłam różnorodność technik *papier-mâché* oraz przedłożyłam pełen zakres zagadnień związanych z konserwacją tak nietypowego obiektu.

MAGDALENA PIKULSKA

Techniques and technologies of *papier-mâché* used in decorative arts and sculpture with the example of the conservation of the 19th c. copy of the Door of the Gniezno Cathedral from the collection of the Jagiellonian University Museum

Supervisor: Professor Ireneusz Płuska

In my thesis I present the conservation of the 19th century copy of the Door of the Gniezno Cathedral, executed in papier-mâché and fixed on a wooden armature, which belongs to the collection of the Jagiellonian University Museum. The fabric of this artefact triggered my research into the evolution of this particular technique. In my thesis I discussed the typology of the basic types of papier-mâché along with the set of components used in its manufacturing for they were the decisive factors of the material's properties; they were responsible for the features of the produced artefacts, they also allowed for dating of the objects.

The main problem resulted from the extensive losses and provisional repairs which had a negative impact on the aesthetic reception of the whole. An important stage of the work was the flattening and stabilisation of the deformed surface of the individual casts. Thus, following the flattening the additional members made of balsa wood were attached to the wooden armature.

Another task was the reconstruction of the totally damaged fragments. Moulds were taken from the epoxy resin copy of the Door stored in the Archdiocese Museum in Gniezno. The whole process called for numerous test and experiments.

Manufacturing an exact copy was dependant on a thorough recognition of the original technique and choice of appropriate materials. Following numerous tests I obtained casts with appropriate visual and physical properties. Conservation investigations allowed for the determination of methods for reconstructing both the papier-mâché and patina. Finally, in order to obtain an appropriate visual effect I integrated the whole with oil paints.

In my dissertation I discussed a variety of papier-mâché techniques and a full range of issues regarding conservation of such untypical objects.

Stan przed konserwacją. Widoczne znaczne zniszczenie powierzchni kwater II i III od strony lica.
Fot. M. Pikulska

State before conservation. The serious deterioration of the surfaces within the fronts of 2nd and the 4th panel. Photo: M. Pikulska

Stan w trakcie konserwacji. Zrekonstruowane elementy oraz uzupełnienia w warstwie patyny.
Fot. M. Pikulska

State during conservation. The reconstruction of lost elements and retouching of patina. *Photo: M. Pikulska*

Kopia Drzwi Gnieźnieńskich wykonana w technice papier-mâché po konserwacji. *Fot. M. Pikulska*

The 19th c. papier-mâché copy of the Door of the Gniezno Cathedral after restoration. *Photo: M. Pikulska*

Szkatuła na biżuterię, koniec XVII wieku, Gdańsk, zbiory Muzeum Collegium Maius UJ w Krakowie. Stan przed konserwacją. Fot. P. Gąsior

17th c. Gdańsk jewellery case from the collection of the Jagiellonian University Museum. The state before restoration. Photo: P. Gąsior

ZBIGNIEW STRZELCZYK

Problematyka konserwacji bursztynu na przykładzie szkatuły na biżuterię z końca XVII wieku, Gdańsk, ze zbiorów Muzeum Collegium Maius UJ w Krakowie

Promotor: prof. Ireneusz Płuska

Przedmiotem pracy magisterskiej była XVII-wieczna szkatuła, użytkowana jako ozdobny schowek na damską biżuterię. Obiekt, obecnie w zbiorach Muzeum Collegium Maius UJ, datowany na 2. połowę XVII wieku, przypuszczalnie pochodzi z warsztatów gdańskich bursztynników. Do Muzeum UJ najprawdopodobniej został przekazany z prywatnej kolekcji kanonika Michała Sołtyka.

Szkatuła o wymiarach: 13,8 cm (wysokość) x 25,1 cm (szerokość) x 17 cm (głębokość), została wykonana z wielu materiałów: kolorowych płytek bursztynu, drewna, kości słoniowej, jedwabiu, mosiądzu, papieru (również malowanego), złotej folii.

Celem pracy było poznanie techniki i technologii wykonania obiektu oraz metod konserwacji bursztynu, zabezpieczenie zachowanych elementów zdobniczych przed zniszczeniem i przywrócenie szkatule walorów estetycznych.

Mnogość zastosowanych materiałów sprawiła, że szkatuła to niezwykle interesujący i wymagający pod względem konserwatorskim obiekt. Praca przy rekonstruowaniu elementów imitujących bursztyn i kość słoniową nosiła cechy skomplikowanych zabiegów stosowanych w jubilerstwie i obiektach miniaturowych. Polegała na konsolidacji bursztynowych aplikacji oraz oczyszczeniu wszystkich elementów składowych szkatułki. Ponadto należało zrekonstruować brakujące plakiety z kości słoniowej i usunąć niedbale wykonane rekonstrukcje bursztynu, zastępując je imitacjami wykonanymi z żywicy syntetycznej.

Wykonując kompleksową konserwację, zrealizowałem główny cel pracy. Dzięki rekonstrukcji brakujących elementów i oczyszczeniu pierwotnych, dekoracja szkatuły jest obecnie kompletna. Przywróciłem obiektowi początkowe walory estetyczne i funkcjonalne, a zachowane oryginalne elementy zabezpieczyłem przed niszczeniem.

ZBIGNIEW STRZELCZYK

The conservation of amber with the example of the 17th c. Gdańsk jewellery case from the collection of the Jagiellonian University Museum

Supervisor: Professor Ireneusz Płuska

The subject of this diploma project was the case used as a decorative box to store feminine jewellery. The artefact, at present in the collection of the Jagiellonian University Museum, dated to the 2nd half of the 17th c. originates from the Gdańsk workshops of amber artisans. It presumably had belonged to the collection of the canon Michał Sołtyk and was donated to the Museum.

The case which measures 13,8 cm (height) x 25,1 cm (width) x 17 cm (depth) was made of various materials: colour amber plates, wood, ivory, silk, brass, paper (partially also painted), gold foil. The goal of the works was the recognition of the technique and technology of the object along with the restoration of amber, protection against damage and the reviving of the aesthetic values of the artefact.

A variety of materials made the case exceptionally interesting, still, challenging object of restoration. The reconstruction of amber and ivory elements with materials which imitate them was a task resembling procedures used in the manufacturing of jewellery and miniature artefacts. It involved the consolidation of amber applications and cleaning all the components of the case. Lost tiny plates made of ivory had to be reconstructed. Carelessly reconstructed amber details were replaced with amber imitations made of synthetic resin. Integrated conservation-restoration of this artefact was in fact the main aim of my work. Due to the cleaning and reconstruction the artefact's aesthetic and functional features were restored, while the original details have been fully protected.

Szkatuła na biżuterię, koniec XVII wieku, Gdańsk, zbiory Muzeum Collegium Maius UJ w Krakowie. Stan po konserwacji. Fot. P. Gąsior

17th c. Gdańsk jewellery case from the collection of the Jagiellonian University Museum. The state after restoration. Photo: P. Gąsior

Szkatuła na biżuterię, koniec XVII wieku, Gdańsk, zbiory Muzeum Collegium Maius UJ w Krakowie.
Stan po konserwacji. Fot. P. Gąsior

17th c. Gdańsk jewellery case from the collection of the Jagiellonian University Museum. The state after restoration. Photo: P. Gąsior

a

b

a. Rzeźba św. Stanisława Biskupa przed konserwacją. Ubytki śladowo zachowanej dekoracji brokatowej na tunicelli i srebrzenia na albie przemalowane czarną akwarelą. Widoczne ubytki podstawy. Fot. P. Gąsior

b. Rzeźba po konserwacji – po uzupełnieniu ubytków formy rzeźbiarskiej podstawy i dłoni, aranżacji dekoracji brokatowej na tunicelli, odtworzeniu srebrzenia na albie i scaleniu kolorystycznym. Fot. P. Gąsior

a. Saint Stanislaus the Bishop, the sculpture before conservation-restoration. The losses within the relics of the brocade decoration of the tunicelle and within the silvering in the alb were inpainted with black water-colour. Visible losses of the base. Photo: P. Gąsior

b. Saint Stanislaus the Bishop, the sculpture after conservation-restoration following the reconstruction of the base, palm, integration of brocade within tunicelle, the silvering of the alb and overall colour integration. Photo: P. Gąsior

DAGMARA DUDA

Próba odczytania i rekonstrukcji dekoracji brokatowych oraz konserwacja gotyckiej rzeźby drewnianej, przedstawiającej św. Stanisława Biskupa, ze zbiorów Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Maius w Krakowie

Promotor: st. wykł. mgr Barbara Budziaszek

Gotycka rzeźba drewniana, przedstawiająca św. Stanisława Biskupa, z Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Maius w Krakowie, jest przykładem obiektu, na którym stan zachowania drewna, złocień, srebrzeń oraz dekoracji brokatowych był tak zróżnicowany, że wymagał indywidualnych rozwiązań konserwatorskich. Praca przy rzeźbie nie ograniczyła się do działań naprawczych, ale wymagała także opracowania aranżacji dla poszczególnych warstw dekoracyjnych. Szczególnie trudne było zaaranżowanie srebrzonych szat i partii pokrytych dekoracjami brokatowymi. Srebro, na skutek utlenienia, zachowało się jako czarna matowa warstwa, co zasadniczo zmieniło pierwotny efekt estetyczny. Natomiast stan zachowania aplikacji brokatowych był mocno zróżnicowany. Aby zaaranżować śladowo zachowany motyw brokatu na tunicelli i uszkodzone, ale czytelne aplikacje na podszewce kapy, podjęto próbę udokumentowania i odczytania ich wzorów. Do udokumentowania zachowanych dekoracji brokatowych zastosowano makrofotografię i trójwymiarowy skaningu. To pozwoliło zebrać informacje o stanie zachowania aplikacji i jej powtarzających się motywów. Bardzo dobry efekt udokumentowania powierzchni i formy uzyskano stosując digitizer firmy LMI Technologies typu HDI Advance. Otrzymany trójwymiarowy obraz umożliwił wirtualne uzupełnienie ubytków a także wydrukowanie odtworzonej aplikacji.

Zrealizowane prace przywróciły figurze spójną estetykę, a jednocześnie pozostawiły efekt zmian, które zaszły w ciągu wieków, co jest szczególnie ważne dla muzealnego eksponatu.

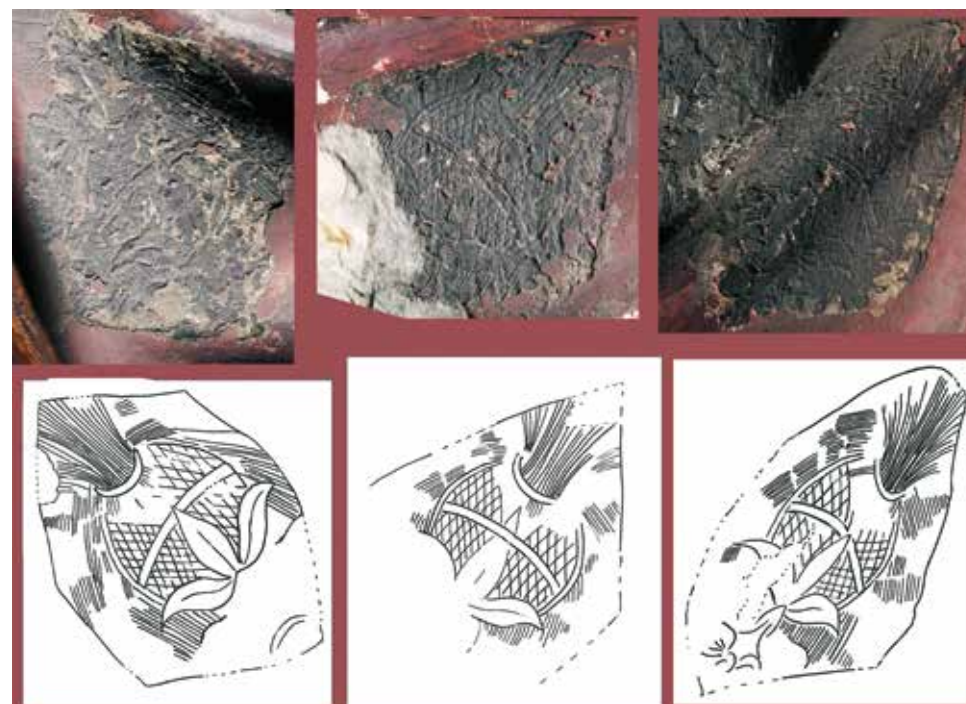
DAGMARA DUDA

The prefatory interpretation and reconstruction of the relief brocade decoration along with conservation-restoration of the wooden, Gothic sculpture of Saint Stanislaus the Bishop from the collection of the Jagiellonian University Museum

Supervisor: lecturer Barbara Budziaszek MA

The Gothic sculpture of Saint Stanislaus the Bishop from the collection of the Jagiellonian University Museum is an example of an object in which the state of the wood, gilding and brocade decorations was so diversified that it required an individual approach in restoration measures. The works were not limited to conservation treatments as each of the decorative layers also needed to have an aesthetic integration within the whole piece. The silvered vestures along with the areas decorated with a brocade technique were particularly difficult to integrate. The silver, due to oxidation, had turned black and mat which significantly altered the artefact's original appearance, whereas the state of the brocades was very diversified. In order to integrate the remains of the brocade decoration on the tunic and the damaged, though still legible appliques on the cope's lining, I tried to document and interpret the patterns. Macrophotography and 3D scanning allowed to collect data on the decoration's state and the repetitive motifs. LMI technologies Digitiser HDI Advance provided excellent effects for documenting the decorated surface. The 3D image allowed for the virtual reconstruction of the lost areas and the printing of the reconstructed decoration.

These measures revived the coherent appearance of the sculpture while preserving alterations resulting from the flow of time which is particularly important in the case of a museum exhibit.

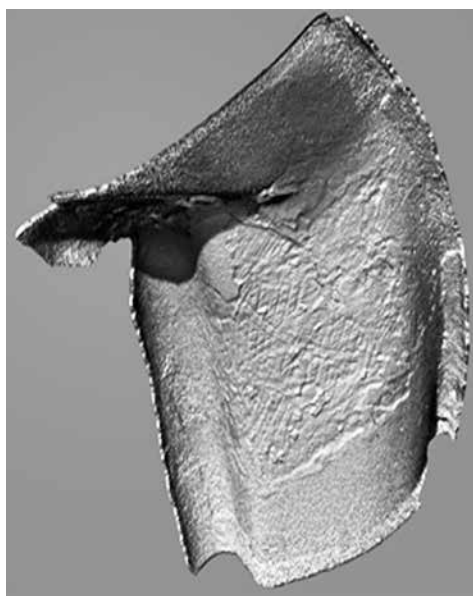
Próba rekonstrukcji motywu aplikacji brokatowej zachowanej na podszewce kapy, na podstawie wykonanych makrofotografii. Fot. P. Gąsior, rys. D. Duda

Mock reconstruction of the appliques on the cope's lining on the basis of macrophotography taken during the works. Photo: P. Gąsior, Drawing: D. Duda

a

a. Rekonstrukcja motywu aplikacji brokatowej. *Fot. D. Duda*

b

b. Model 3D aplikacji brokatu wytłaczanego, zachowanego na podszewce kapy. Zastosowano digitizer firmy LMI Technologies typu HDI Advance. *Wyk. B. Mitka*

a. The reconstruction of the brocade decorative motif. *Photo: D. Duda*

b. 3D model of the pressed appliqué relief brocade on the cope's lining made with LMI technologies Digitiser HDI Advance. *Made by B. Mitka*

Zdjęcie archiwalne – tryptyk po konserwacji w 1969 roku

An archive photo, the triptych after restoration in 1969

Zrekonstruowana rzeźba Madonny z Dzieciątkiem po umieszczeniu w szafie tryptyku. Fot. A. Mierzwa

The reconstructed sculpture of the Madonna and Child placed back in the triptych case. Photo: A. Mierzwa

ALEKSANDRA MIERZWA

Analiza zmian w korpusie tryptyku z Niwnic, z przywróceniem głównego tematu przedstawienia, poprzez wykonanie rekonstrukcji zaginionej rzeźby Madonny z Dzieciątkiem

Promotor: st. wykł. mgr Barbara Budziaszek

Niniejsza praca nie jest typową realizacją konserwatorską. Przedstawia problem teoretyczny: zafałszowania i utraty pierwotnych treści dzieła oraz próby ich przywrócenia przez wykonanie rekonstrukcji.

Pozostający w czynnym kulcie obiekt – późnogotycki tryptyk z kościoła św. Jadwigi w Niwnicach – po kradzieży powrócił niekompletny: bez rzeźby Madonny z Dzieciątkiem, która wraz z wizerunkami czterech Świętych Dziewic na skrzydłach tworzyła kompletny cykl ikonograficzny. W XX wieku obok Madonny umieszczono dwie rzeźby – św. Piotra i biskupa – pochodzące z niezachowanych już obiektów. Wobec późniejszej kradzieży rzeźby Madonny, obiekt nie tylko stracił pierwotną kompozycję, ale przede wszystkim całkowicie została zmieniona jego treść ideowa.

Celem realizacji nie było stworzenie wiernej kopii technologicznej, a jedynie wiarygodne odtworzenie formy i estetyki utraconego dzieła, a tym samym przywrócenie retabulum jego pierwotnej treści.

Podstawy do rekonstrukcji formy rzeźbiarskiej oraz rozwiązań technologicznych i estetycznych dały zachowane dokumentacje konserwatorskie z 1969 i 2012 roku. Metody i technika wykonania rekonstrukcji figury zostały zweryfikowane po analizie współczesnych możliwości technicznych w stosunku do zachowanej dokumentacji fotograficznej. Rekonstrukcję wykonano z drewna lipowego, srebrzenia i laserunki w technice oryginału a polichromię z zastosowaniem farb ketonowych.

W teoretycznej części pracy omówione zostały m.in. kwestie współczesnych możliwości i ograniczeń w realizacji rekonstrukcji w odniesieniu do: teorii sztuki i definicji dzieła sztuki, widza, pamięci i tożsamości oraz materiału, techniki i technologii. Podjęta realizacja zwraca uwagę na problem pozamaterialnych wartości dzieła sztuki, istniejących dzięki materii i często wraz z nią traconych.

ALEKSANDRA MIERZWA

The analysis of the alterations in the body of the Niwnice triptych, reviving the main topic of the composition through the reconstruction of the lost Madonna and Child

Supervisor: lecturer Barbara Budziaszek MA

This project was not a typical conservation-restoration task. It was basically focused on theoretical issues of falsification and a loss of the original content of a piece of artwork along with the reviving of these features through reconstruction.

The artefact, which has been a cult object, the late Gothic triptych from the St. Hedwig church in Niwnice, was deprived of its integral part due to a robbery: the sculpture of the Madonna and Child had been stolen. This element along with the depictions of the Four Holy Virgins which have been placed on the triptych's wings constituted an integrated iconographic whole. In the 20th c. two other sculptures representing St. Peter and St. bishop had flanked the central figure of Madonna, they were re-used from some lost artworks. The robbery of the Madonna had not only altered the original composition of the whole, but it had also distorted its iconographic contents. The project was not aimed at the execution of an exact technical copy, but rather in a reliable reconstruction of the form and the aesthetic appearance of the lost artwork, thus reviving original content of the retable.

The basis for the reconstruction of the form and technique of the sculpture was the documentation of the conservation-restoration works from the years 1969 and 2012. The methods and techniques used in the reconstruction were set according to photographic documentation. A new sculpture was made of lime wood, silvering and glazes were executed according to the preserved original parts while the polychromy was reconstructed with ketone paints.

This dissertation discusses modern possibilities and limitations of the reconstruction in respect to the theory of art and the definition of a piece of artwork, its recipient, memory and identity, the artwork's material, technique and technology. This project turns attention to the intangible values of an artwork which persist due to its material and which are frequently lost due to the loss of an artefact's fabric.

a

a. Rekonstrukcja rzeźby Madonny z Dzieciątkiem. Trzeci etap realizacji – rekonstrukcja w drewnie. Ostateczna forma rzeźby opracowana ręcznie, dłutami snycerskimi. Fot. A. Mierzwa

b

b. Rekonstrukcja rzeźby drewnianej polichromowanej Madonny z Dzieciątkiem z Niwnic po zakończeniu prac w ramach których wykonano: model w glinie, realizację w drewnie, srebrzenia w technice klejowej na pulment pokryte goldlakiem, polichromię karnacji zrekonstruowano w stylistyce gotyckiej. Fot. A. Mierzwa

a. The reconstruction of the sculpture Madonna and Child, the third stage of the works, i.e. hand-finishing with carving tools. Photo: A. Mierzwa

b. The reconstruction of the wooden, polychrome sculpture of the Madonna and Child from Niwnice after the completion of the following procedures: clay modelling, woodcarving, water silvering with gold-varnish finish, painting polychromy of the flesh keeping with stylistic character of the Gothic sculptures. Photo: A. Mierzwa

a

b

Fotel autorstwa Carla Bugattiego: a – przed konserwacją; b – po konserwacji. Fot. P. Gąsior

The armchair by Carlo Bugatti: a – before restoration; b – after restoration. Photo: P. Gąsior

KATARZYNA KOT

Konserwacja mebli autorskich na przykładzie konserwacji fotela Carla Bugattiego

Promotor: dr Roman Jacek Kieferling

Osobliwość mebli autorskich podkreśla rangę autora i doniosłość posiadacza dzieła. Zastosowanie nietypowych połączeń konstrukcyjnych i kombinacji materiałów, a nawet wymieszanie i odwrócenie tradycyjnych rozwiązań to cechy mebli autorskich oraz duży problem dla podejmującego pracę konserwatora. Łączenie drewna z metalem albo pergaminu z miedzią a także używanie pergaminu jako materiału tapicerskiego siedziska, to tylko niektóre właściwości charakteryzujące obiekty Carla Bugattiego.

W pracy został opisany proces konserwacji jednego z foteli autorstwa Carla Bugattiego. Szczególnie dużo uwagi poświęcono problemowi, jaki stanowi dla konserwatora pergamin, użyty jako materiał tapicerski na siedzisku i oparciu.

W celu znalezienia najlepszych metod konserwatorskich, przeprowadziłam wiele prób i doświadczeń poza obiektem. Ich wyniki przeanalizowałam, a wybrane na tej postawie środki i sposoby działania zastosowałam na obiekcie. W pracy opisałam zakres i charakter zniszczeń oraz metodologię działania w przypadku tak złożonego obiektu, jakim jest fotel Bugattiego. Opisany proces konserwacji dotyczy wszystkich użytych materiałów – pergaminowej tapicerki, metalowych aplikacji (miedzi, cyny i cynku) oraz drewnianej konstrukcji fotela.

KATARZYNA KOT

The restoration of individually designed furniture – the case of the Carl Bugatti armchair

Supervisor: Dr. Roman Jacek Kieferling

Exclusivity of furniture individually designed by an artist adds to the recognition of the author and the owner of such item. The atypical joints used in the construction, the compilation of materials and even the mixing of and reversing of traditional methods are all features of such furniture, though they pose great dilemmas on an art restorer. The compilation of wood and metal or parchment and copper along with parchment used to upholster seat are just a few of characteristics of artefacts designed by Carl Bugatti.

This dissertation discusses the restoration of one of the armchairs by Bugatti. A lot of attention was paid to the problems caused by the parchment used as upholstery in the armchair's seat and its recline.

In order to determine the best methods for restoration I carried out numerous tests and experiments. An analysis of the results allowed for determining measures which could be safely adopted in the restoration of the artefact. I described the range and type of damage along with the methodology which had been used in such a complex item as Bugatti's armchair. The restoration procedures embraced all constituting materials, i.e.: parchment upholstery, metal applications (copper, tin, zinc) and the wooden framework of the furniture.

a

b

Oparcie fotela: a – przed konserwacją; b – po konserwacji. Fot. P. Gąsior

The armchair's recline: a – before restoration; b – after restoration. Photo: P. Gąsior

a

b

Siedzisko fotela: a – przed konserwacją; b – po konserwacji. Fot. P. Gąsior

The armchair's seat: a – before restoration; b – after restoration. Photo: P. Gąsior

Pokłon Trzech Króli, tłusta tempera na płycie z wapienia dębnickiego. Stan zachowania przed konserwacją – widoczne potłuczone podobrazie, ubytki kamienia, uszkodzenia ramki, uzupełnienia kamienia oraz zmienione kolorystycznie retusze pochodzące z poprzednich reperacji. Fot. P. Gąsior

The adoration of the Magi, fatty tempera on a slab of Dębni black marble. State before restoration: the support broken into pieces, numerous losses, the damage of the frame, the fills and discoloured retouching executed during the former repairs. Photo: P. Gąsior

MAŁGORZATA WÓJCIK-RYCHLEC

Problematyka konserwacji i restauracji malowidła na podłożu płyty kamiennej na przykładzie XVII-wiecznego obrazu *Pokłon Trzech Króli*

Promotor: dr Roman Jacek Kieferling

Niewielkich rozmiarów malowidło sztalugowe na podłożu kamiennym, przedstawiające pokłon Trzech Króli, trafiło do konserwacji w złym stanie, spowodowanym rozczłonkowaniem podobrazia na ponad 30 fragmentów.

Badania technologiczne wykazały, że malowidło zostało wykonane w technice tłustej tempery na płycie z czarnego wapienia dębnickiego. Prace badawcze z zakresu historii sztuki miały na celu ustalenie prawdopodobnego kręgu pochodzenia dzieła, wskazanie środowisk artystycznych, z jakimi autor obrazu mógł być związany oraz pomoc w odczytaniu i interpretacji szczegółów przedstawienia. Wyniki tych badań skłaniają do stwierdzenia, że malowidło powstało w XVII wieku jako kompilacja wielu wzorców graficznych, a użycie jako podłoża kamienia dębnickiego świadczyć może o jego rodzimym pochodzeniu. Badania były okazją do prześledzenia historii malarstwa na płytach kamiennych na podstawie niepublikowanej w języku polskim literatury.

Przeprowadzone prace konserwatorskie i restauratorskie miały na celu przywrócenie możliwości ekspozycji obrazu, uczynienie jego walorów estetycznych i zabytkowych oraz zabezpieczenie przed ponownym uszkodzeniem. W pracy pisemnej został omówiony proces poszukiwania optymalnych rozwiązań konserwatorskich, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień scalenia rozczłonkowanego podobrazia, doboru kleju i mas do uzupełnień ubytków kamienia, wykonania odpowiedniej oprawy zabezpieczającej, a zarazem eksponującej walory dzieła. Szczegóły przeprowadzonych zabiegów konserwatorskich ukazują fotografie.

MAŁGORZATA WÓJCIK-RYCHLEC

The issue of the conservation-restoration of a painting on a stone slab – the case of the 17th c. painting *The Adoration of the Magi*

Supervisor: Dr. Roman Jacek Kieferling

A small easel painting on a stone substrate depicting the scene of the Adoration of the Magi was delivered to the restoration studio in very poor condition – it was broken into more than 30 pieces.

Technological examinations revealed that it was painted with fatty tempera on a slab of Dębniaki black marble. Art history studies were aimed at establishing the origin of the artefact, the artistic circles of its author, as well as, an interpretation of the details of the scene. The results allowed us to state that the painting had been executed in the 17th c. as a compilation followed after various graphics of the time, while the usage of the local stone proved its domestic origin. These works triggered studies on the history of painting on stone slabs in foreign written sources.

The conservation-restoration treatments were aimed at reviving the possibility to display the painting, making its aesthetic and historical values legible and at protecting it against damage. The dissertation discusses the process of testing optimal measures with special attention given to the integration of the disjointed support, the choice of adhesives and the pastes used in the putties and the execution of an appropriate framing to protect and display the artwork. The procedures are illustrated in details in photographs.

Obiekt podczas sklejania w konstrukcji pomocniczej, utrzymującej wszystkie elementy płyty we właściwym wzajemnym położeniu, pozwalającej na regulację jednoczesnego i równomiernego docisku fragmentów. Widoczna numeracja sklejanych kawałków. Fot. M. Wójcik

The painting during the process of gluing up using auxiliary reinforcement which kept all of the broken parts in appropriate mutual positions and allowed for imposing simultaneous and equal pressure to the reassembled elements. The numbers on the elements are also visible. Photo: M. Wójcik

Stan po usunięciu większości retuszy malarskich, w trakcie uzupełnień wyrównujących ubytki kamienia.
Fot. P. Gąsior

The state following the removal of the retouching during the process of filling in the losses of the stone slab. *Photo: P. Gąsior*

Obiekt po zakończeniu prac, w ramie dębowej, zabezpieczającej kamień przed wstrząsami, naprężeniami oraz przypadkowymi uszkodzeniami dzięki umieszczonej wewnątrz ramy silikonowej opasce oraz zamocowanej od odwrocia przekładce z poliwęglanu. *Fot. P. Gąsior*

The artwork after restoration in an oaken frame which protects it against shock, tensions and accidental damage due to a silicone band placed within the frame and the polycarbonate substructure mounted at its back. *Photo: P. Gąsior*

Stan zachowania negatywu nr 99 przed zabiegami konserwatorskimi. Fot. J. Sitnik

The state of the negative stripe No 99 before conservation treatments. Photo: J. Sitnik

JOANNA SITNIK

Zabieg prostowania zwiniętych negatywów małoobrazkowych na podłożach z estrów celulozy

Promotor: dr Ryszard Antoni Wójcik

Niewłaściwym, a zarazem wygodnym i powszechnym sposobem przechowywania negatywów małoobrazkowych na podłożach z estrów celulozy było zwijanie ich w jak najciaśniejsze rolki. Ten sposób nie zakłócał chronologii zapisu, ale negatywy zbyt długo utrzymywane w takiej formie trudno rozwinąć, np. w celu wykonania odbitki. Po kilkudziesięciu latach nieostrożne rozwijanie może spowodować mechaniczne zniszczenie materiału.

Praca magisterska składała się z trzech części: 1) opracowania metody prostowania negatywów małoobrazkowych na podłożach z estrów celulozy, 2) przeprowadzenia zabiegu prostowania przedwojennych negatywów ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa wykonanych przez malarza Mieczysława Janikowskiego, 3) opracowania metody dokumentacji cyfrowej, rejestrującej wszystkie dane zawarte na negatywach tj. treść kadru oraz informacje występujące poza kadrem – wielkość i kształt perforacji, nazwę producenta, rodzaj filmu, typ podłoża, stopa i numerację klatek.

Zabieg prostowania negatywów powinien zostać poprzedzony etapem uelastycznienia podłoża i nośnika żelatynowego obrazu srebrowego. Opracowano dwie metody z wykorzystaniem kamfory. W pierwszej zastosowano bibułę filtracyjną nasyoną kamforą krystaliczną, a w drugiej opary kamfory rozpuszczonej w heksanie. Relaksowanie warstwy żelatynowej przeprowadzono w komorach o podwyższonej wilgotności. Ze względu na zagrożenie mikrobiologiczne materiałów fotograficznych, należy pamiętać, by ten proces ograniczyć do minimum.

Po przetestowaniu metod prostowania na próbkach modelowych, zabiegi przeprowadzono na zabytkowych negatywach, wykonanych w latach 30. XX wieku na filmach o podłożu z azotanu celulozy, co zostało potwierdzone metodą spektroskopii absorpcyjnej w podczerwieni (ATR-FTIR). Efekty zabiegów są zadowalające.

Do sporządzenia dokumentacji cyfrowej użyto aparatu fotograficznego i uchwytu mocującego razem pocięte fragmenty jednego filmu. Rejestrowano obraz negatywowo w świetle przechodzącym, a ten zamieniano w edytorze graficznym na obraz pozytywowo. Tak przeprowadzona cyfryzacja zapewnia dobry i szybki wgląd do informacji zawartych na historycznych materiałach.

JOANNA SITNIK

The straightening of rolled miniature film strips on a cellulose ester base

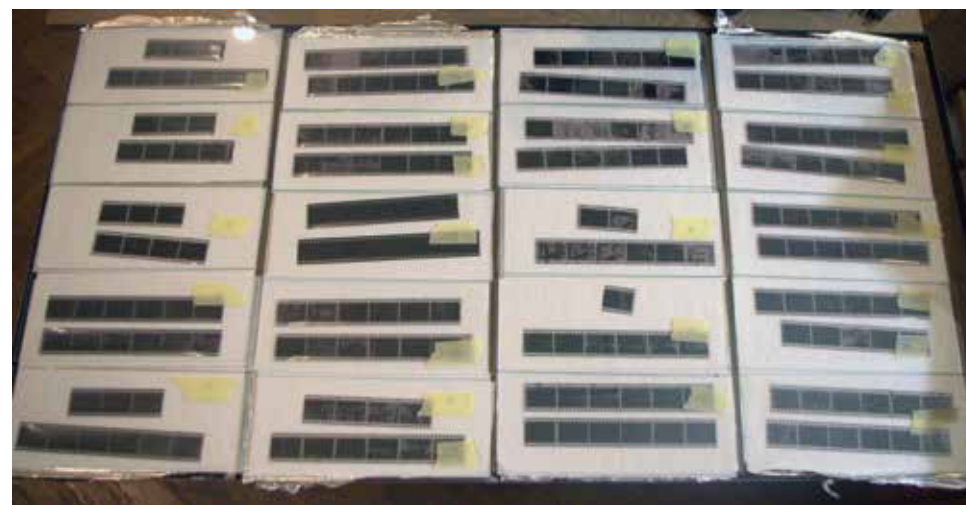
Supervisor: Dr. Ryszard Antoni Wójcik

An inappropriate, comfortable and common way of storing miniature film strips on a cellulose ester base was to roll them as tight as possible. This manner did not interfere with the records or chronology although strips kept in such a manner for too long are difficult to roll out in order, for instance, to make prints. After a few dozen years, careless rolling out may result in mechanical damage of the material.

This project had three parts: 1. Working out a method for straightening miniature film strips on a cellulose ester base; 2. Straightening the pre-war negatives from the Historical Museum of Cracow, made by painter Mieczysław Janikowski; 3. Working out a digitising method to register all data contained in the negatives, i.e. the content of the film frame and additional information beyond it: the size and shape of negative perforation, the name of the producer, the type of film, the type of the substrate, the footage and numbers of the consecutive frames.

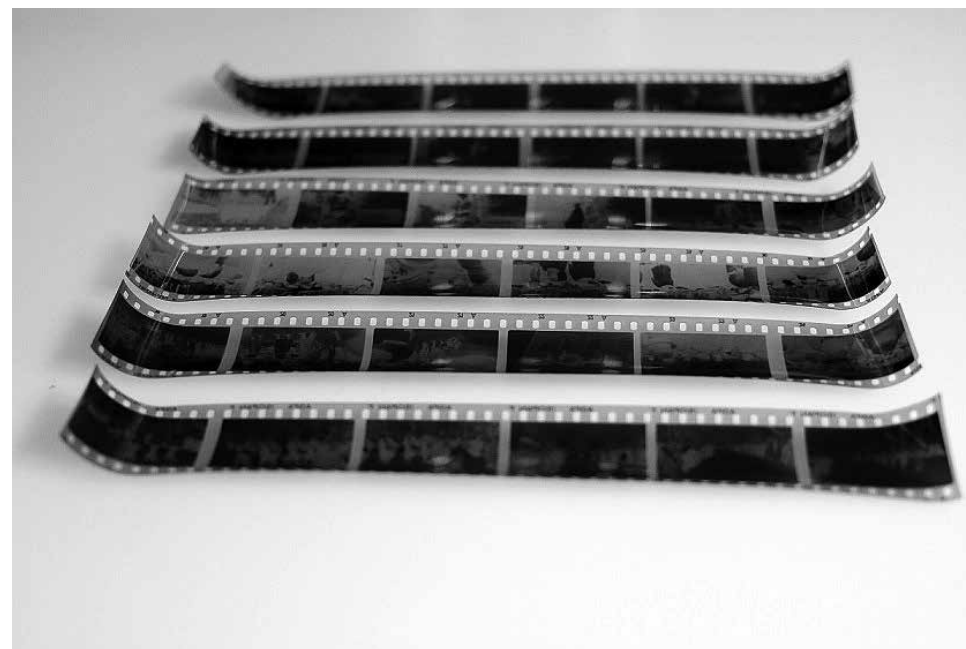
The straightening should be preceded by plasticization of the substrate and gelatin carrier of the silver image. Two methods based on camphor were worked out: in the first one the filter paper was saturated with crystalline camphor, while the second used fumes of camphor solved in hexane. The relation of the gelatin layer was performed in chambers with raised humidity levels. It is worth mentioning, that due to the threat of microbiological attack, this process should be restricted to a minimum. Following tests of the straightening process on mock samples, the historical negatives were subjected to the treatments with positive effect. The negatives are dated to 1930's, their substrate was made of cellulose nitrate, which was confirmed by the ATR-FIR analysis.

Digital documentation was made with a camera and a device which held together parts of the negative which had been cut into pieces. The negative image had been registered in transmissive light and developed to a positive image using graphic software. Such digitalization provides for appropriate and easy insight into historical sources.

Zabieg plastyfikacji negatywów metodą kontaktową. Fot. J. Sitnik

Plasticization of the negative stripes with "contact method". Photo: J. Sitnik

Stan negatywu nr 99 po konserwacji. Fot. J. Sitnik

The state of the negative stripe No 99 after conservation treatments. Photo: J. Sitnik

Rejestracja cyfrowa filmu nr 37 z uwzględnieniem kolejności kadrów, zmian tonalnych poszczególnych klatek oraz różnic w stanie ich zachowania. Czytelne: typ perforacji, numeracja klatek oraz nazwy określające rodzaj i producenta filmu. *Fot. J. Sitnik*

The digital register of the negative No 37 provides insight into the sequence, tone balance and differences between states of individual film frames. The perforation, numbering and the names of the film type and producer were also recorded. *Photo: J. Sitnik*

Witraż *Tron Łaski*, klasztor oo. Dominikanów w Krakowie (XV wiek, średnica 100 cm). Stan przed konserwacją. Fotografia w świetle przechodzącym. Fot. P. Gąsior

The Throne of Grace, stained glass, Dominicans priory, Cracow (15th c., 100 cm in diameter). The state before conservation. Photography in transitive light. Photo: P. Gąsior

EDYTA BERNADY

Badania z wykorzystaniem nowoczesnych technik analitycznych oraz konserwacja XV-wiecznego witrażu *Tron Łaski* z klasztoru oo. Dominikanów w Krakowie

Promotor: dr hab. Zofia Kaszowska

Przedmiotem pracy magisterskiej był XV-wieczny witraż przedstawiający Tróję Świętą w typie Tronu Łaski, który należy do zespołu dwudziestu trzech zachowanych średniowiecznych kwater w klasztorze oo. Dominikanów w Krakowie. Na początku XX wieku dokonano uzupełnień kwatery oraz dorobiono ornamentálną bordiurę projektu Stanisława Wyspiańskiego.

Ze względu na zły stan techniczny oraz nierozpoznane procesy degradacji witraż nie mógł być ekspozycyjny. Niezbędne było wykonanie analiz fizykochemicznych poszczególnych jego elementów. Wykorzystano innowacyjną w tej dziedzinie metodę makroskaningu fluorescencji rentgenowskiej (MA-XRF), skaningową mikroskopię elektronową z mikroanalizatorem rentgenowskim (SEM-EDS) oraz dyfrakcję rentgenowską (XRD). Zastosowane techniki analityczne umożliwiły rozpoznanie technologii witrażu oraz określenie stanu jego zachowania. Analiza technologii dostarczyła cennych informacji, poszerzając wiedzę o polskim średniowiecznym witrażownictwie. Badania stanu zachowania witrażu zwróciły uwagę na złożony proces korozji szkła, pozwoliły na rozpoznanie zmian, które nieodwracalnie zaszły w jego strukturze.

Działania konserwatorskie zmierzały przede wszystkim do ustabilizowania konstrukcji kwatery i umożliwienia jej ekspozycji w warunkach muzealnych. Prace wymagały częściowego demontażu silnie spękanego i nadwyrężonej siatki ołowianej. Ze względu na znaczny stopień skorodowania szkła, oczyszczanie ograniczyłam do usunięcia powierzchniowych zabrudzeń. Przywróciłam pierwotny układ szkła krzyżowego, uzupełniłam wszystkie ubytki szkła, zrekonstruowałam zewnętrzny pas bordiury, nowe szkła kolorystycznie scalałam za pomocą patyny. Silnie spękanego czerwonego szkła szat Boga Ojca wzmocniłam odpowiednio odkształconym szkłem dublażowym.

Badania zostały sfinansowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Diamentowego Grantu (nr projektu 0164/DIA/2015/44).

EDYTA BERNADY

Examinations using modern analytical techniques and conservation-restoration on the 15th c. stained-glass *Throne of Grace* from the Dominicans priory in Cracow

Supervisor: Dr. habil. Zofia Kaszowska

The topic of the diploma project was the 15th c. stained-glass window depicting the Trinity represented as the Throne of Grace, which belongs to the ensemble of twenty three stained-glass windows from the Cracovian Dominicans priory. At the beginning of the 20th century losses of the pane were filled and mounted in an ornamental border designed by Stanisław Wyspiański.

Because of the poor condition of the stained-glass and the unrecognized sources of its deterioration, the pane was not in a good enough condition to be displayed. It was necessary to carry out a physicochemical analysis of its individual parts. For this purpose an innovative method in this field called MA-XRF was used along with SEM-EDS and XRD. The analytical techniques allowed for the recognition of the artwork's technology and assessment of its state. The analysis of the technology provided valuable information which widened the knowledge on Polish Medieval stained glass making. The examinations revealed a complex processes of glass corrosion, which allowed for the identification of the irreversible alterations within the material.

The conservation measures were mainly focused on the stabilisation of the pane's structure and preparing it for museum display. The cracked and unstable lead came had to be partially dismantled. Due to the remarkable corrosion of the glass, the cleaning was restricted to the removal of surface dirt. During the work, the original arrangement of the glass pieces was restored and all the lost elements were reconstructed along with the outer ornamental border. New glass pieces were integrated with patina. The intensely cracked red glass of the God the Father's robes was strengthened with an appropriately adjusted piece of "lining" glass.

Examinations were granted by the Ministry of Science and Higher Education within the programme "Diamond Grant" (project No 0164/DIA/2015/44).

Fragment witrażu przedstawiający Chrystusa Ukrzyżowanego, stan przed konserwacją. Strzałkami zaznaczono szkła przestawione na początku XX wieku: strzałką niebieską szkło przedstawiające fragment nóg Chrystusa, zaś żółtą szkło przedstawiające fragment ramienia. Fot. E. Bernady

A fragment of the stained glass with the Crucified Christ, state before conservation. Arrows point at glass pieces shifted in the beginning of the 20th c.: the blue one points at the fragment with Christ's feet, the yellow one points at the glass with the arm. Photo: E. Bernady

Mapy MA-XRF, przedstawiające rozkład pierwiastków: potasu, miedzi, żelaza i ołowiu. *Fot. M. Płotek*

MA-XRF elemental map showing distribution of: potassium, copper, iron and lead. *Photo: M. Płotek*

Zestawienie dopasowanych uzupełnień ze szklami oryginalnymi. Zdjęcia wykonane przed i po wypaleniu trzech warstw farby na szklach stanowiących uzupełnienia. *Fot. E. Bernady*

Matching the reconstructed glass pieces with original ones. Photographs taken before and after firing three coats of paint on the glass pieces used in reconstruction. *Photo: E. Bernady*

Witraż *Tron Łaski*, klasztor oo. Dominikanów w Krakowie (XV wiek, średnica 113 cm). Stan po konserwacji. Fotografia w świetle przechodzącym. *Fot. P. Gąsior*

The Throne of Grace, stained glass, Dominicans priory, Cracow (15th c., 100 cm in diameter). The state after conservation. Photography in transitive light. *Photo: P. Gąsior*

W publikacji *Prace Magisterskie 2014/2015*
Tom III, ukazały się streszczenia następujących
prac magisterskich:

Odtworzone przedstawienie *Nawrócenie cesarzowej Faustyny*. Fot. A. Smyk

The reconstructed depiction of the *Conversion of the empress Faustina*. Photo: A. Smyk

MIŁOSZ PILSZEK

Problematyka zmian barwnych polichromii na drewnie na przykładzie dekoracji malar-
skiej wnętrza kaplicy pw. Nawiedzenia i Zwiastowania NMP w Dalewicach k. Krakowa

The discolouration of the polychromy on a wooden substrate – the case of the painted
decorations of the interior of the chapel of the Visitation and Annunciation of Our
Lady in Dalewice near Kraków

PAULINA TARANEK

Próba ustalenia zakresu przemalowań XVII-wiecznej polichromii oraz zabiegów kon-
serwatorskich z lat 70. i 80. XX wieku, podjęcie tematu rekonserwacji na przedstawi-
eniach św. Doroty oraz św. Łukasza Ewangelisty w otoczeniu aniołów w prezbiterium
kaplicy pw. Nawiedzenia i Zwiastowania NMP w Dalewicach, woj. małopolskie

Establishing the extent of the overpainting of the 17th century polychromy and the
range of conservation interventions carried in the 1970s and 80s; the issue of re-con-
servation in the example of St. Dorothea and St. Luke the Evangelist surrounded by
Angels from the presbytery of the chapel of the Visitation and Annunciation of Our
Lady in Dalewice near Kraków

WIKTORIA SUDER

Zespół dziesięciu transferów XVI-wiecznych malowideł ściennych ze Starkowa. Próba
odczytania treści oraz odtworzenia układu dekoracji malarskiej w gotyckim kościele
w Starkowie (woj. lubuskie)

A set of transfers of 16th century wall paintings from Starków. Reading and recon-
struction of the decorative scheme from the Gothic church in Starków (Lubuskie
voivodship)

ANNA SMYK

Odtworzenie zaginionego dzieła pt. *Nawrócenie cesarzowej Faustyny* autorstwa Hansa Süssa z Kulmbachu na podstawie materiałów archiwalnych i rozpoznania oraz opracowania warsztatu mistrza

The reconstruction of a lost painting by Hans Süss von Kulmbach, *The Conversion of the empress Faustina* on the basis of archival sources and recognition of the master's workshop

STANISŁAW STRZELCZYK

Konserwacja XVI/XVII-wiecznych kołtryn zdobiących średniowieczne belki stropowe z kamienicy przy ul. Dominikańskiej 1 w Krakowie

The conservation of 16th/17th century woodcut wallpapers (*coltrina*) from the house at Dominikańska 1 in Kraków

BARTOSZ ZARĘBSKI

Badania historyczne w kontekście działań z zakresu konserwacji i restauracji dzieł sztuki. Próba połączenia dwóch warsztatów naukowych w pracach konserwatorskich wykonanych przy gotyckim obrazie *Madonny Apokaliptycznej* z klasztoru oo. Bernardynów w Alwerni

Historical studies in the conservation-restoration of artworks. Two methods of scientific research involved in the restoration of the Gothic panel *Our Lady of the Apocalypse* from the Bernardine monastery in Alwernia

MALWINA ŻOŁYNIAK

Strukturalne wzmocnienie ścienionego podobrazia drewnianego kwatery z przedstawieniem *Pojmania Chrystusa*, pochodzącej z niezachowanego ołtarza późnogotyckiego należącego do zbiorów klasztoru oo. Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie

The consolidation of a pared down panel painting with the scene of the *Capture of Christ* from the lost altar from the Pauline monastery in Częstochowa

ARLETA CHWALIK

Problematyka konserwacji obrazów wielkoformatowych na płótnie. Konserwacja, próba rekonstrukcji i aranżacji estetycznej obrazu z wizerunkiem św. Katarzyny Aleksandryjskiej z Jaślik (woj. podkarpackie) przeznaczonego do ekspozycji we wnętrzu sakralnym – na tle historii obiektu

Issues arising from the conservation-restoration of outsize canvas paintings. The conservation, reconstruction and presentation of the painting of *Saint Catherine of Alexandria* from Jaślika (Podkarpackie voivodship) in the sacral interior discussed in the context of the object's history

MONIKA DŁUSKA

Problematyka badawczo-konserwatorska osiemnastowiecznego włoskiego obrazu *Zwiastowanie* z klasztoru Sióstr Zmartwychwstanków w Kętach w kontekście historycznym dzieła. Próba ustalenia autorstwa

Studies and the conservation-restoration of the 18th century Italian painting of the *Annunciation* from the convent of the Sisters of the Resurrection in Kęty in respect of the painting's history. Studies of its attribution

ANNA FRANDLUCHA

Igłą i pędzlem, czyli o łączeniu dwóch specjalności w konserwacji jedwabnej dalmatyki z dekoracją malarską Teresy Oborskiej

With a needle and a brush – on joining two specialisations in the restoration of a silk dalmatic painted by Teresa Oborska

KATARZYNA GWÓŹDŹ

Problem wzmocnienia zdegradowanego płótna dwustronnego malowidła na przykładzie chorągwi Arcybractwa Męki Pańskiej z klasztoru oo. Franciszkanów w Krakowie

The consolidation of deteriorated canvas painted on both sides. The case of the gonfalon of the Fraternity of Passion from the Franciscan monastery in Kraków

ELŻBIETA MALINA

Rozpoznanie historii i opracowanie metody konserwacji cyklu dziewiętnastowiecznych malowideł na płótnie z przedstawieniami czterech Ewangelistów, pochodzących z kaplic w obejściu kościoła św. Stanisława Biskupa w Świnarach, woj. świętokrzyskie, ze szczególnym uwzględnieniem problemu usuwania przemalowań, na przykładzie prac badawczych i konserwatorskich wykonanych przy obrazie św. Łukasza

Study of the history and establishing the restoration procedures for a 19th century cycle of canvas paintings with depictions of the four Evangelists from the apse chapels of the church of St. Stanislaus the Bishop in Świniary (Świętkorzyskie voivodship). The examination and restoration of the painting with St. Luke as a case study for the issue of the removal of over-painting

FILIP PELON

Prace badawcze i konserwatorskie prowadzone przy obrazie *Matki Boskiej z Dzieciątkiem* z kościoła pw. św. Antoniego Padewskiego w Koziegłówkach przyczynkiem do odkrycia malowidła będącego połączeniem trzech typów ikonograficznych: *Hodegetrii Krakowskiej*, *Koronacji Maryi* i *Sacra Conversazione*. Analiza nieznannej techniki zdobienia nimbów

The examination and restoration of the painting *The Virgin and Child* from the church of St. Anthony of Padua in Koziegłówki – a trigger for the discovery of a painting combining three iconographic types: the Cracovian Hodegetria, the *Coronation* and *Sacra Conversazione*. Study of the unknown technique of the nimbuses' decoration

PAULINA CYGAN

Problemy konserwatorskie towarzyszące rozwarstwieniu malowideł z gotyckiej predelli ze zbiorów Muzeum Parafialnego przy kościele św. św. Świerada i Benedykta w Tropiu

Problems arising during the separation of the paintings from the Gothic predella, in the collection of the parish museum of the church of St. Świerad and St Benedict in Tropie

PAULA MUSIAŁ

Oryginał i kopia w sztuce – problem aranżacji obiektu zabytkowego na przykładzie konserwacji renesansowego kamiennego cyborium autorstwa Jana Marii Padovano z kościoła pw. św. Wojciecha i Matki Bożej Bolesnej w Modlnicy

An original and a copy in art – issues arising from the presentation of a historic artwork. The case of the Renaissance ciborium of Jan Maria Padovano, the church of St. Adalbert and Our Lady of Sorrows in Modlnica

OLGA OSIP

Marmur, wapień polichromowany i stiuk – problematyka aplikacji materiałowych na przykładzie epitafium Stanisława Kucharskiego z kaplicy św. Anny, kościół pw. św. Wojciecha i Matki Bożej Bolesnej w Modlnicy

Marble, polychrome limestone and stucco – issues on appliques. The case of the epitaph of Stanisław Kucharski from the chapel of St. Ann, in the church of St. Adalbert and Our Lady of Sorrows in Modlnica

MACIEJ DOBRZAŃSKI

Problematyka impregnacji struktur rzeźb drewnianych, polichromowanych, na przykładzie konserwacji fragmentu XVII-wiecznej, wielopostaciowej kompozycji rzeźbiarskiej ze św. Agnieszką z kaplicy św. Barbary w Bukownie

The consolidation of the wooden polychrome sculptures – the restoration of a fragment of the 17th century figural composition with St. Agnes from the chapel of St. Barbara in Bukowno

MAGDALENA URBANIAK

Problematyka technologii i konserwacji galanterii żeliwnej oraz litofanów ze zbiorów Muzeum w Gliwicach

Issues with the technology and restoration of the cast iron artefacts and lithophanes from the collection of the museum in Gliwice

MICHAŁ BOSEK

Próba rekonstrukcji elementów metalowych oraz z koralu na przykładzie konserwacji XVI/XVII-wiecznego sepetu sycylijskiego z Trapani, wykonanego w technice *retro-incastro*, ze zbiorów Muzeum Collegium Maius UJ. Konfrontacja i ocena technik historycznych oraz współczesnych

The reconstruction of the metal and coral details of a 16th/17th century table cabinet from Trapania (Sicily) executed in the *retro-incastro* technique from the collection of the Jagiellonian University Museum. Issues arising from historical and modern techniques

Św. Piotr, Św. Mikołaj, awers, prawe skrzydło tryptyku – po odsłonięciu i oczyszczeniu. Fot. P. Gąsior

St. Peter, St. Nicholas, the avers, the right wing of the triptych – after unveiling and cleaning. Photo. P. Gąsior

MAŁGORZATA KORNECKA-DRAĞ

Murale – wielkoformatowe malowidła reklamowe w Łodzi z okresu PRL-u. Tło historyczne i społeczne, techniki i technologie, przyczyny zniszczeń i stan zachowania oraz próby zabiegów konserwatorskich muralu Zakładów Przemysłu Jedwabniczego „Pierwsza”

Murals – Large-format Advertising Paintings in Łódź from the Period of Polish People’s Republic. Historical and Social Backgrounds, Techniques and Technologies, Causes of Decay and the State of Preservation as well as Attempts of Conservation Treatments of the “Pierwsza” Silk Industry Company mural

W publikacji *Prace Magisterskie 2013/2014*
Tom II, ukazały się streszczenia następujących
prac magisterskich:

KAROLINA MOLGA

Działalność konserwatorska Juliusza Makarewicza (1854-1936)

Conservation activity of Juliusz Makarewicz (1854-1936)

WIKTORIA ZEJLER

Rozpoznanie, konserwacja i restauracja malowidła ściennego w krużgankach Sanktuarium Królowej Rodzin w Wambierzycach. Rozpoznanie problematyki konserwatorskiej malowideł ściennych wambierzyckiej Kalwarii

Identification, conservation and restoration of a wall painting in the cloisters of the Sanctuary of Our Lady Queen of the Families in Wambierzyce. The identification of the issues related to the conservation of the wall paintings in Wambierzyce Calvary

GRZEGORZ BAJOREK

Konserwacja strukturalna i stabilizacja obrazu tablicowego z przedstawieniem Koła Różańcowego z klasztoru oo. Dominikanów w Krakowie

The Structural and Stabilisation Restoration of the Panel Painting with the Representation of the Rosary Club from the St. Dominic Monastery in Cracow

PIOTR JAREK

Problematyka historycznych przekształceń w skrzyniach typu *cassone* na przykładzie XVI-wiecznej skrzyni z Włoch

Issues related to the historical restructuring in the *cassone* type cases with regard to a 16th century case from Italy

OSKAR HANUSEK

Konserwacja sztuki współczesnej w kontekście zapisków artysty na przykładzie problemu pracy Marii Pinińskiej-Bereś pt. *Łąka twego ciała*

Modern art conservation in the context of the artist's notes seen through the thesis by Maria Pinińska-Bereś entitled "*The meadow of your body*"

JOANNA ZWINCZAK

Zagadnienia strukturalne dotyczące flamandzkich podobrazii drewnianych na podstawie konserwacji obrazu Adriaena de Gryefa *Polowanie na ptaki*

Structural Issues Related to Flemish Wooden Supports Worked out on the Basis of the Conservation of the Painting by Adriaen de Gryef *Birds Hunting*

GRZEGORZ HAJDUK

Konserwacja reliktu malowidła sztalugowego na płótnie – kompozycja trójpolowa: *Matka Boska z Dzieciątkiem – Hodegetria, Ukrzyżowanie, Św. Mikołaj* ze zbiorów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

Conservation of the Relic of the Easel Painting on Canvas – Three Area Composition: *Madonna and Child – Hodegetria, Crucifixion, St. Nicholas* from the Collection of the Lublin Catholic University

KATARZYNA ŚWIERAD

Problem konserwacji bawełnianego podobrazia dwustronnego malowidła chorągwi z przedstawieniami św. Zofii z córkami i św. Rozalii

The issue of the conservation of the cotton support of the painting of a banner depicting St. Sophie with her daughters and St. Rosalie

MARIA KISIEL

Rozwarstwianie dwóch malowideł: XVII-wiecznego z przedstawieniem św. Rozalii i późnogotyckiego – *Św. Piotr i Św. Mikołaj* z awersu prawego skrzydła tryptyku z Łącka, pretekstem do badań nad właściwościami kitu wyrównawczego

Delamination of two paintings: the 17th century painting depicting St. Rosalie and the late Gothic painting – *St. Peter and St. Nicholas* – from the face of the left wing of the triptych of Łącko, as a pretext to examining the properties of leveling putty

BARTŁOMIEJ KURZEJA

Rozwarstwienie dwóch malowideł sztalugowych: XVII-wiecznego z przedstawieniem św. Apolonii od późnogotyckiego – *Św. Paweł i Św. Stanisław* z awersu lewego skrzydła tryptyku z Łącka

The Delamination of Two Easel Paintings: the 17th century one with the Representation of St. Apollonia from the Late Gothic one – *St. Paul and St. Stanislaus* from the Averse of the Left Wing of the Triptych of Łącko

IZABELA GÓRKA-ZYGIER

Opracowanie technik i technologii rekonstrukcji kości w sztucznym materiale na przykładzie konserwacji XIX-wiecznej szkatuły z wizerunkami świętych ze zbiorów Muzeum Collegium Maius UJ w Krakowie

Development of Techniques and Technologies of Bone Reconstruction in an Artificial Material on the Example of Conservation of the 19th century Casket with the Images of Saints from the Collection of the Collegium Maius Museum of the Jagiellonian University of Cracow

OLGA OLSZYŃSKA

Problematyka konserwatorska kompilacji dwóch materiałów, kamienia i drewna złożonego, na przykładzie figury tronującej Matki Boskiej z Dzieciątkiem, pochodzącej z XVI-wiecznego nagrobka św. Jacka, z kościoła oo. Dominikanów w Krakowie

The conservation issues concerning the compilation of two materials: stone and gilt wood, based on the example of the enthroned figure of Mary with Baby Jesus, from the 16th century tombstones of St. Jacek from the Dominican Friars Church in Kraków

SANDRA SAMOLIK

Problematyka konserwatorska usuwania graffiti z podłoża mineralnego

Conservation issues concerning the removal of graffiti from the mineral base

MAGDALENA SZYSZLAK

Konserwacja wazy Ignacego Ceyzika z 1818 roku ze zbiorów Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Określenie historii obiektu wraz z próbą rozpoznania nietypowej technologii

The restoration of the vase by Ignacy Ceyzik dated 1818 from the collections of the Museum of Jagiellonian University. Determining the history of the item along with an attempt to identify an untypical technology

BARTŁOMIEJ BOCHENEK

Zagadnienia związane z zastosowaniem żywicy epoksydowej do konserwacji drewna na przykładzie kompozycji rzeźbiarskich z ołtarzy bocznych kościoła pw. św. Mateusza w Boguchwałowie

The Issues Related to the Application of Epoxy Resin to the Restoration of Wood on the Example of Sculptural Compositions from the Lateral Altars of the St. Matthew Church in Boguchwałów

PAULINA WIRKIJOWSKA

Gotycka rzeźba drewniana, polichromowana *Św. Sebastian* z Mycielina; konserwacja, rekonstrukcja i próby zastosowania nanotechnologii do usuwania wosku z powierzchni zabytkowych

Gothic wooden sculpture, polychrome *St. Sebastian* from Mycelin; conservation, reconstruction and an attempt at the application of nanotechnologies for the removal of wax from the antique surface

WAWRZYNIEC WOŹNIAK

Chrystus Ukrzyżowany – rzeźba drewniana, polichromowana z klasztoru oo. Dominikanów w Krakowie – konserwacja i rozpoznanie konserwatorskie w kontekście analizy porównawczej i stanu badań analogicznych figur animowanych

Christ Crucified – wooden polychrome sculpture from the Dominical Friars Convent in Kraków – conservation and conservation, identification in the context of the comparative analysis and the state of research concerning analogical anonymous figures

JOANNA KUNERT

Encyklopedia realizacji filmów typu non-camera przyczynkiem do poznania filmowego warsztatu Juliana Antonisza. Badania technik i technologii graficznych artysty oraz konserwacja pomyslnika

The Encyclopaedia of Films of the Non-Camera Type as a Contribution to the Familiarisation with the Film Technique of Julian Antonisz. The Research on the Graphic Techniques and Technologies of the Artist and the Conservation of his Book of Ideas

DARIA PILCH

Negatywy i przeźrocza stereoskopowe ze zbioru Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Inwentaryzacja, ocena stanu zachowania oraz propozycje konserwatorskie

Photographic negatives and stereoscopic slides from the collection of the Historical Museum of the City of Kraków. Inventory making, evaluation of the state of preservation and suggestions concerning conservation

Odslonięta spod nawarstwień powierzchnia drewna uszkodzona przez drewnojady oraz zachowane fragmenty wcześniejszych zapraw i polichromii. Fot. A. Szczepanik

Wooden surface uncovered under several overpaints, damaged by superworms, and preserved fragments of earlier grounds and polychromes. Photo. A. Szczepanik

OLGA BORCZ

Konserwacja i opracowanie nowej ekspozycji późnogotyckich malowideł ściennych o tematyce pasyjnej z klasztoru oo. Bernardynów w Przeworsku na przykładzie sceny *Upadek pod krzyżem* oraz próba ich atrybucji w świetle hipotezy o autorstwie Franciszka z Sieradza

Conservation and Preparation of a New Exposition of Passion Murals in the Benedictine Monastery in Przeworsk as Illustrated by the Scene *Falling under the Cross* and an Attempt to Attribute the Authorship in the Light of the Hypothesis Pointing to Franciszek of Sieradz.

MACIEJ FRICZE

Malowidło ścienne z przedstawieniem Modlitwy Chrystusa w Ogroju z krużganków klasztoru oo. Dominikanów w Krakowie. Próba rekonstrukcji pierwotnej formy gotyckiego malowidła i jej ekspozycja *in situ*, z wykorzystaniem współczesnych technologii, w kontekście rozważań nad funkcją i odbiorem malowidła ściennego

Mural Depicting *Christ Praying in the Garden* from the Cloister in the Dominican Monastery in Kraków. An Attempt to Reconstruct the Original Gothic form of the Mural and its *in situ* Presentation with Application of Modern Technology in the Context of Deliberations on the Function and Reception of the Mural.

W publikacji *Prace Magisterskie 2012/2013*
Tom I, ukazały się streszczenia następujących
prac magisterskich:

JULIA WÓJCIK

Odsłonięcie, konserwacja i restauracja malowidła ściennego – fryzu podstropowego z końca XVI wieku na ścianie południowej sali reprezentacyjnej pałacu w Piotrowicach Nyskich

Uncovering, Conservation Treatment and Restoration of a Mural – Frieze Beneath the Ceiling, Dated to the End of the 16th century, on the Southern Wall of the Representative Room in the Manor House in Piotrowice Nyskie.

KATARZYNA KOWALCZYK

Zastosowanie metod przenoszenia i rozdzielania do aranżacji malowideł ściennych na przykładzie dekoracji z zamku w Karpnikach

Decorations in Karpniki Castle as Example of Transfer and Separation Method Application for Purpose Murals Arrangement.

MARTYNA MAREK

Obraz tablicowy *Sacra Conversazione* z początku XVI wieku ze zbiorów Muzeum Diecezjalnego w Przemyślu. Próba potwierdzenia przynależności wielokrotnie przemalowanego obrazu – przegląd gotyckich grawerunków oraz polemika nad zasadnością usuwania późniejszych przemalowań

Panel Painting *Sacra Conversazione* dated to the Beginning of the 16th century, from the Collection of the Diocesan Museum in Przemyśl. An Attempt to Attribute the Numerously Overpainted Work – an Overview of Gothic Engravings and a Polemics with the Reasonability of Removal of Subsequent Overpaintings.

AGNIESZKA OPALIŃSKA

Korelacje między obiektami papierowymi a ich podłożem na przykładzie jednej z tablic kalendarza sztychowego z klasztoru sióstr Benedyktynek w Staniątkach

Correlation between Paper Artefacts and Their Supports as Exemplified by a Panel of the Etching Calendar from the Benedictine Convent in Staniątki.

MAŁGORZATA PTASIŃSKA

Konserwacja obrazu olejnego na płótnie *Święty Antoni Padewski z Dzieciątkiem*, pochodzącego z kościoła pw. św. Anny w Kijanach. Problematyka ekstrakcji z warstw technologicznych przemalowania wykonanego przy użyciu barwnika indantrenowego

Conservation of an Oil Painting on Canvas *St. Anthony of Padoua and the Baby Jesus* from St. Anna's Church in Kijany. The Issue of Extracting from Technical Layers of Overpaint with Indanthrene Dye.

MAGDALENA PUZON

Rozwarstwienie dwóch malowideł z przedstawieniem św. Sebastiana na obrazie pochodzącym z kościoła pw. św. Wojciecha w Krośnie, obecnie w zbiorach Muzeum Archidiecezjalnego w Przemyślu

Separation of Two Pictures Presenting St. Sebastian on the Painting from St. Wojciech's Church in Krosno, Currently in the Collection of Archdiocesan Museum in Przemyśl.

MAŁGORZATA ZELEK

Zastosowanie metody chemicznej do rozwarstwienia dwóch współczesnych malowideł olejnych na płótnie w oparciu o wcześniejsze badania i próby

Chemical Method Application to Separate Two Contemporary Oil Paintings on Canvas, Based on Prior Research and Tests.

IZABELA MICHALIK

Problematyka zmian optycznych w obrazach olejnych malowanych na tekturze, ze szczególnym uwzględnieniem warstwy werniksu, na przykładzie obrazów Olgi Boznańskiej w zbiorach Muzeum UJ. Dokumentacja prac badawczych oraz konserwatorskich i restauratorskich przy obrazie *Portret Franciszka Ksawerego Pusłowskiego w stroju oficera*

Optical Changes in Oil Paintings on Cardboard, with Particular Emphasis on the Layer of Varnish as Exemplified by the Works by Olga Boznańska from the Collection of the Jagiellonian University Museum. Documentation of Research, Conservation and Restoration Works Concerning the Painting *Portrait of Franciszek Ksawery Pusłowski Wearing an Officer's Uniform*.

EWELINA KRAWCZYK

Gipsowe modele anatomiczne w programie nauczania rysunku i malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie oraz ich problematyka konserwatorska

Gypsum Anatomic Models in the Drawing and Painting Teaching Syllabus of the Academy of Fine Arts in Krakow and the Related Conservation Issues.

AGNIESZKA OGÓREK

Analiza techniki i technologii wykonania oraz konserwacja terakotowych etruskich głów wotywnych z III-I w. p.n.e.

Analysis of the Technique and Technology of Making and Conserving Terracotta Etruscan Votive Heads Dated to 3rd–1st century BC. 74

TOMASZ MORAWIEC

Adaptacja elementów wyposażenia kościoła na przykładzie barokowego feretronu z gotyckim przedstawieniem *Madonny z Dzieciątkiem* z klasztoru ss. Benedyktynek w Staniątkach

Adaptation of Church's Interior Elements Exemplified by a Baroque Feretory with a Gothic Depiction of the *Madonna with Child* from the Benedictine Convent in Staniątki.

JUSTYNA SMOGORZEWSKA

Historia obiektu w kontekście działań konserwatorskich na przykładzie konserwacji rzeźby drewnianej polichromowanej *Święta Anna Samotrzeć* z kościoła pw. św. Mikołaja w Witanowicach

History of Artifact in the Context of Conservation Works as Exemplified by the Conservation Treatment of a Wooden Polychrome Sculpture *The Virgin, the Child and St. Anne* from St. Nicolas Parish church in Witanowice.

AGATA SZCZEPANIK

Przywrócenie treści przedstawienia na przykładzie konserwacji XV-wiecznej rzeźby drewnianej, polichromowanej *Tronująca Madonna z Dzieciątkiem* z kościoła pw. św. Jakuba Starszego w Rzykach

Restoration of the Content of Presentation as Exemplified by the Conservation Treatment of a Wooden Polychrome Sculpture *Enthroned Madonna with Child* from St. Jacob the Older church in Rzyki.